

Молода Україна

Журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XXIII

БЕРЕЗЕНЬ — 1973 — MARCH

Ч. 210

.....ВОЗВЕЛИЧУ
МАЛИХ ОТСИХ РАБІВ НІМИХ,
А НА СТОРОЖІ КОЛО ЇХ —
ПОСТАВЛЮ СЛОВО.....

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

В. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Leo. Lupul
P. O. Box # 203
Niagara on the Lake, Ont.

Victor Zwetkow
6465 — 43 Ave., Apt. 1
Montreal 410, Que.

В США:

Головний представник
Alex Konowal,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights, Ill. 60005

Iw. Ivahnenko,
Featherbed Ln.
Hopewell, N. J., 08525

Iw. Hrynko,
416 Maple Ave.
Philadelphia, Pa., 19116

L. Jemetz,
2941 Amboy Road,
Warners, N. Y., 13164

W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144

У Зах. Німеччині:

Muchajlo Ihnatenko,
2. Hamburg — Wandsbek,
Lesserstr. — 225
West Germany

В Англії:

A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England

В Австралії:

S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

Листування з редакцією та
адміністрацією просимо
слати на адресу:

МОЛОДА УКРАЇНА
Box 40, Postal Station "M"
Toronto, Ontario, Canada
M6S 4T2

МОЛОДА УКРАЇНА

MOLODA UKRAINA

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: Ю. КРИВОЛАП

Редагує Колегія.

Адреса ЦК ОДУМ-у:

O. D. U. M.

221 Edridge Way
Catonsville, Md. 21228, U.S.A.

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth
Association.

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: G. KRYWOLAP

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата: 12 чисел. — На два роки: 24 чисел.

У США:

12 чисел — \$5.00 (амер.); 24 числа — \$9.00 (амер.)

У Канаді:

12 чисел — \$5.00 (канадських); 24 числа \$9.00 (канадських)
Ціна одного примірника у США і Канаді: 50 центів.

В усіх країнах Південної Америки:

12 чисел — \$2.00 (американських); 24 числа — \$3.50 (америк.).
Ціна одного примірника: 0.25 амер. дол.

В усіх країнах Європи:

12 чисел — \$2.50 (америк. дол.); 24 числа — \$4.50 америк. дол.)
Ціна одного примірника: 0.30 амер. дол.

В Австралії:

12 чисел — \$3.00 (австр. дол.); 24 числа — \$5.00 (австр. дол.)
Ціна одного примірника: 0.30 амер. дол.

Зазначене число після прізвища передплатника означає остан-
нє число журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо прислати поштові значки або інтерна-
ціональні купони (International coupon) на суму 25 канадських
центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає
за собою право скорочувати статті і правити мову; рукописів
не повертає.

Статті, підписані прізвищем або ініціалами автора, не завжди
відповідають поглядам редакції.

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Т. ШЕВЧЕНКО, О. Гай-Головко — Поезії.
В. Сварог — Наша мова і ми. Н. Петренко — Спогади про страшні
часи. А. Ю. — Схід є Схід. В. Чапленко — Повстанички. О. Естрада—
Лист. Равт української преси і радіо. З одумівського життя і праці
Сторінка Юн ОДУМ-у. Розмаїтості. Гумор.

Т. ШЕВЧЕНКО

РОЗРИТА МОГИЛА

Світе тихий, краю милий,
 Моя Україно!
 За що тебе сплюндровано,
 За що ти, мамо, гинеш?
 Чи ти рано до схід сонця
 Богу не молилась?
 Чи ти діточок непевних
 Звичаю не вчила?
 "Молилась, турбувалась,
 День і ніч не спала,
 Малих діток доглядала,
 Звичаю навчала.
 Виростали мої квіти,
 Мої добрі діти,
 Панувала і я колісь
 На широких світі, —
 Панувала... Ой, Богдане!...
 Нерозумний сину!
 Подивись тепер на матір,
 На свою Україну,
 Що, колишучи, співала
 Про свою недолю,
 Що, співаючи, ридала,
 Виглядала волю.
 Ой, Богдане, Богданочку!
 Якби була знала,
 У колісці б задушила,
 Під серцем приспала.
 Степи мої запродані
 Жидові, німоті,
 Сини мої на чужині,
 На чужій роботі.
 Дніпро, брат мій, висихає
 Мене покидає,
 І могили мої милі
 Москаль розриває...
 Нехай рие, розкопує
 Не своє шукає,
 А тим часом перевертні
 Нехай підростають.
 Та допоможуть москалеві
 Господарювати
 Та з матері полатану
 Сорочку знімати.
 Помагайте, недолюдки,
 Матір катувати".

Начетверо розкопана,
 Розрита могила.
 Чого вони там шукали?
 Що там схоронили
 Старі батьки? — Ех, якби-то,
 Якби-то нашли те, що там схоронили, —
 Не плакали б діти, мати не журилась.

**

Чигрине, Чигрине,
 Все на світі гине,

І святая твоя слава,
 Як пилина, лине
 За вітрами холодними,
 В хмарі пропадає.
 Над землею летять літа,
 Дніпро висихає,
 Розсипаються могили,
 Високі могили —
 Твоя слава... І про тебе,
 Старче малосилий,
 Ніхто й слова не промовить,
 Ніхто й не покаже,
 Де ти стояв? чого стояв?
 І на сміх не скаже!

За що ж боролись ми з ляхами?
 За що ж ми різались з ордами?
 За що скородили списками
 Московські ребра??... засівали,
 І рудою поливали...
 І шаблями скородили.
 Що ж на ниві уродилось??!
 Уродила рута... рута...
 Волі нашої отрута.

А я, юродивий, на твоїх річках
 Марно сльози трачу: заснула Україна,
 Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла
 В калюжі, в болоті серце прогноїла
 І в дупло холодне гадюк напустила,
 А дітям надію в степу оддала.

А надію...
 Вітер по полю розвіяв,
 Хвиля морем рознесла.

Нехай же вітер все розносить
 На неокраєнім крилі
 Нехай же серце плаче, просить
 Святої правди на землі.

Чигрине, Чигрине,
 Мій друже єдиний,
 Проснав еси степи, ліси
 І всю Україну.
 Спи ж, повитий жидовою
 Поки сонце встане,
 Поки тії недолітки
 Підростуть, гетьмани.
 Помолившись, і я б заснув...
 Так думи прокляті
 Рвуться дщю запалити,
 Серце розірвати.
 Не рвіть, думи, не паліте!
 Може, верну знову
 Мою правду безталанну,

Моє тихе слово,
Може, викую я з його
До старого плуга
Новий леміш і чересло —
І в тяжкі упруги...
Може, зорю переліг той,
А на перелозі...
Я посию мої сльози,
Мої щирі сльози.
Може, зійдуть і виростуть
Ножі обоюдні,
Розпанахають погане,
Гниле серце, трудне,
І вицідять сукровату,
І наллють живої
Козацької тії крові,
Чистої, святої!!!

Може... може... а меж тими
Меж ножами руга
І барвінок розів'ється —
І слово забуте,
Моє слово тихосумне,
Богобоязливе,
Згадається — і дівоче
Серце боязливе
Стрепенеться, як рибонька
І мене згадає...
Слово моє, сльози мої,
Раю ти мій, раю!

Спи, Чигрине, нехай гинуть
У ворога діти.
Спи, гетьмане, поки встане
Правда на сім світі.

Вадим СВАРОГ

НАША МОВА І МИ

Учимося говорити точно і гарно

Може хтось із читачів зуміє збагнути, про що йде мова в поданих нижче "пасусах" із статей, надрукованих у двох українських газетах, що виходять у Канаді. Я цих речень, признаюся, не розумію.

"Після вечері відбулося представлення голозного стола з центральною постаттю міністра".

"Художникові випало на долю сім років змирятися з незанятістю... Нині він не дармує й не перестає займатися в кров перейшлою працею".

Може хтось і догадається. Але з якої речі мусимо ламати собі голову над текстом, що його якийсь чоловік не спромігся викласти грамотною українською мовою, бо не знайшов у своєму "арсеналі" потрібних слів.

У попередній статті про наші мовні проблеми я зробив наголос на потребі дотримуватись загальноприйнятих мовних норм, у першу чергу граматичних. Людина, що не знає цих правил, не має права називати себе грамотною. Але чи всі наші мовні проблеми будуть вирішені, як тільки ми освоїмо нормативну граматику?

На жаль, ні. Як видно з поданих вище цитат, самого знання граматики ще недосить, щоб назвати себе письменною людиною.

Культура мови — це вміння точно, ясно й гарно викладати свої думки літературною мовою, добиваючись відповідності між змістом і формою висловлення; знаходити "єдино потрібні", дохідливі й доречні слова, тобто слова, придатні для кожної мовної ситуації, або, як кажуть мовознавці, стилістично виправдані.

Багато людей говорять не порушуючи граматичних правил, але слухати їх або нудно, або неприємно, або смішно, а то й просто трудно, бо

ще треба догадуватися, що люди хочуть вам сказати. Хіба в культурному товаристві можуть викликати до себе пошану або навіть зацікавити собою когось люди, які не можуть знайти точних означень для своїх думок, безпорадно топчуться на тих самих словах, калічать слова, прикривають недоладність і недолугість свого мислення порожніми словами?

Особливо гумористичний ефект виникає тоді, коли люди, "глухі до душі і розуму слова", хочуть висловлюватися дуже красиво, "мудро", урочисто. Ось кілька прикладів, вихоплених із наших часописів:

"Шевченкова вічно горюча любов, воплощена в безсмертній поезії, ширококрилим орлом буває всюди, де живе українське серце".

"Церква втілена у чарівну мистецьку форму".
"Воду очищують електричними ударами й вона вертається до чистоти".

"Фігуральні композиції на виставці при своїй примітивістичній нескладності форм заскакують, глядача своєю експресією внутрішнього виразу".

"Нові сталінські практики затиснення кордонів СРСР розтягнуто вздовж границь червоного Китаю".

"Шевченко є дійсно поетича краса на нашому українському сонці".

"Сварня в нашій пресі буває за ніщо, яке не завжди являється виявом політичної зрілості".

Приклади такої косноязычності можна визбирувати на сторінках деяких наших газет буквально повними жменями. Таким "журналістам", що "заскакують читачів своєю експресією внутрішнього виразу", хочеться сказати, що їх лексично-стилістичній неписьменності, "воплощеній" у наведених прикладах, треба було б обтяти крила,

щоб їхні "фігуральні" словесні композиції перестали буяти там, де живуть бідні українські серця, очі й вуха.

Старогрецький філософ Аристотель сказав, що слова дають крила розумові. Мова — це знання якнайбільшого числа слів та вміння ними користуватися. Слововжиток являє собою найістотніший елемент культури мови. Чим більше слів знає людина, тим на вищому ступені розумового розвитку вона стоїть, бо вміння точно вживати слова свідчить про здібність розрізняти тонкі відтінки мислі, а це найперше ознака інтелігентної людини.

Ту саму думку можна висловити по-різному — різними словами й фразами. Ту саму дію можна означити різними словами, які виразять наше ставлення і до факту і до людини. Можна, наприклад, так зформулювати те саме, по суті, запитання:

Чим могу вам послужити?

З якою метою ви прийшли сюди?

Навіщо ви прийшли?

Чого ви сюди приперлись?

Усі ці речення семантично тотожні, але стилістично вельми одне від одного відмінні. Порівняймо два таких речення: "Він протиснувся наперед" і "Він пропхався наперед". Чи не ясно, що в цих реченнях мова йде про осіб зовсім різної вдачі? На жаль, у нас є багато письменників, які й про виховану, чемну людину теж пишуть, що вона "пропхалася". Їм байдуже, як читачі уявлятимуть собі їх персонажів.

Труднощів у виборі потрібного слова багато. Найпершою з цих труднощів є, звичайно, незнання всіх лексичних ресурсів нашої мови, передусім літературної лексики. З цієї причини з'являються в наших газетах такі словесні дивниці, як:

просторове судно (космічний корабель); поповнення вбивства; жолудкові недуги; незбиті докази; негнуті борці; нервові потягнення; одверте питання; серцевий атак; задержана духовість; інструктор історії; хоронити перед зараженням; поважні хиби (які це хиби можна поважати?).

Авторам, що вихимерюють своїми безвідповідальними перами такі словопотвори, треба припинити літературну діяльність і почати свою самоосвіту читанням доброго словника.

**

Українці старших поколінь, що виростили в підросійській чи підпольській Україні, часто знають російську чи польську мову краще від літературної української мови. Вони були змушені вживати ці мови значно частіше, ніж українську і тому, самі того не помічаючи, раз-у-раз вставляють у свою українську мову російські чи польські слова та вирази. Для багатьох українців ці слова звичніші; вони обросли різними асоціаціями й коннотаціями, набули для них певної емоційної тональності. А деякі слова літературної української мови — це для них книжні слова, яких вони або взагалі не знають або не вживають у своїй повсякденній

мові, ці слова ними не "прочуті", емоційно їм чужі. У наслідок виникає "суржик", який багатьом старшим людям "органічніший" за чисту від варваризмів, літературну мову.

Недавно в статті письменника-наддніпрянца, який загалом непогано знає літературну мову, я побачив росіянізм "опреділювати" (визначати). Інші автори й мовці вживають такі росіянізми, як "примінити" (застосувати, вжити, запровадити), "відмінити" (скасувати, унедійснити, уневажнити, відкликати), "лишний" (зайвий), "являтися" (бути, являти собою, становити), "появляється" ("слідуючий", "безпечний" (безтурботний), "відречення" (зречення) і т. д.

Але найчастіше газети, редаговані наддніпрянцями, хибують на фразеологічні курйози такого роду: "приділити увагу на", "дозволяти на існування", "нанести ушкодження", "числова більшість", "літакова катастрофа" тощо. В одній статті вразили мене фрази: "за всіма імовірностями", "криваве освітлення таємниць"...

Специфічні проблеми часописів, редагованих журналістами з Західньої України, є наслідком того, що Галичина свого часу розвинула власну літературну мову, і тепер галицьким журналістам і письменникам трудно й неохота "переключатися" на загальноукраїнський словник, тобто відмовитись від "галичанізмів".

Західньоукраїнська газетна лексика відзначається тим, що насамперед вона має вузькодіалектну основу, частенько позначена впливом польської мови, отже включає деяку кількість явних полонізмів (застановитися, гратулювати, вицофатися, поповнити вбивство, кількома наворотами, надавати радіоавдиції, змисловий, шикани, двірць тощо), викувала чимало новотворів, не прийнятих на Східній Україні (летунство, летовище, гостинний виступ, виставові шиби, приявний тощо).

Галичани перейняли від поляків прилюбність до чужих слів, здебільшого зовсім непотрібних (мілітарний, монструальний або монструозний, легітимний, консеквентний і т. д.), а, відштовхуючись від польської мови, запровадили в себе деякі росіянізми (підчеркнути, борба, являтися, бувший, упадок, понести жертви, приймати участь, виносити постанову). Нарешті, часописи, редаговані галичанами, що довго живуть в Канаді й Америці, уряснюють свою газетну мову англіцизмами (бонус, щадниче конто, культурні проекти, джетові літаки, "я дуже любила б мати телефон" і т. д.).

Зі сказаного випливає висновок, що молодим людям, які хочуть навчитися доброї української мови, треба вельми критично ставитись і до розмовної і до писемної мови старших віком людей та, як правило, зв'язати її з добрим словником. Не можна вчитися мови у газет, які пишуть:

Екзамінуємо і лічимо очі.

Коло шістьсот осіб заповнило залу понікуди.

Нова система завіряє в собі широкий вибір ріжнородних кляс забезпечення.

Упавші канадці у корейській війні.

Відпородову збірку книжок.
Молодь виросла кілька щаблів угору.
Папа рішив змінити обличчя голландської ієрархії.

Крокувати в ритмі національного інстинкту.
Ще засвіжо вкопуватись у минуле.
Безособова виправа на місяць.
Ця ідеологія ще не пережила.

Маємо в цих фразах химерне поєднання і лексичної, і граматичної, і стилістичної неписьменності. Лише в кількох наших періодичних виданнях їх редактори роблять героїчні зусилля не калічити нашу мову, а в більшості часописів панує цілковита мовна безвідповідальність. Суцільне безпардонне "буяння".

Колись росіяни, ворожі до нашої культури, глумливо приписували нашій мові таку фразу: "самопер припер пупорізку до мордописця". Це мало значити: автомобіль привіз акушерку до фотографа.

Чи не звучать подібною пародією на нашу літературну мову багато словесних вивертів, що ми їх з подивом і жахом подибуємо на сторінках деяких наших часописів? Газетній мові неминуче властива деяка мовна неохайність, але ж на все мають бути певні межі, встановлені елементарним почуттям національної гідності та журналістичної пристойності. Треба поважати своїх читачів.

Люди, яким бракує "чуття слова", часто помиляються в уживанні подібних слів (талан — талант), слів, введених з одного кореня, близьких своїм значенням, але різних своїм утворенням (стати — встати; проводити — провадити; ступити — вступити; винний — позинний тощо). Часто змішують слова, близькі сферою свого вжитку, але різних значенням (стан — становище — положення; притягати — залучати; бажання — охота; професія — спеціальність тощо). Нерідко слова просто калічаться.

Мовці й автори часто вживають там, де не треба, діалектні, простомовні, застарілі, вульгарні, грубі слова, канцеляризми, зайложені "штампи" та чужі слова, ще не засвоєні літературною мовою. Все це проблеми з царини стилістики.

Звідси досить ясно, яке істотне значення має лексичний запас людини — і пасивний (тобто слова, яких вона не вживає, але розуміє) і активний (тобто слова, якими вона користується в своїй усній і писемній мові). Українська мова має багато десятків тисяч слів, і це дає нам широченні можливості вибирати точні й експресивні словознаки і для свого мислення і для передачі своїх думок іншим.

Ця стаття присвячена слову взагалі і українському слову зокрема. Наскільки дозволять розміри журнальної статті, я постараюсь дуже стисло ознайомити читача з теорією і технікою доброго слововжитку. Зрештою ця теорія в основних своїх засадах не вельми складна, і незнаємства з нею не можна пробачити жодній людині, якщо вона вважає себе за інтелігентну.

Розділ науки про мову, який вивчає лексику і

фразеологію мови, називається лексикологією. Один з основних розділів науки про слово — семантика або семасіологія, що досліджує значення слів і зміни цих значень. Слово є також у центрі стилістики, іншої мовознавчої дисципліни, яка вивчає принципи вибору мовних засобів для точного й ефективного вираження думок. Практична стилістика назчає мовної майстерності, виробляє свідоме ставлення до вибору з синонімічних засобів того, що відповідає вимогам висловлення. Нарешті, теорія літератури розглядає способи використання мовних засобів у художній творчості.

**

Наше мовлення стилістично неоднорідне: ми розрізняємо стиль офіційний, стиль науковий, стиль розмовний та інші. Під стилем розуміємо сукупність мовних особливостей, які надають мовленню певного забарвлення, роблять мову науковою, розмовно-побутовою, урочистою, офіційною і т. д. Дуже багато слів виявляються закріпленими в своєму вжитку за тим чи іншим стилем мови. Це дозволяє класифікувати лексику із стилістичного погляду.

Маємо в нашій мові слова з найрізноманітнішими "вдачами" й функціями: назви звичайних речей і дій; слова, що означають душевні якості й стани; технічні й наукові терміни; яскраво емоціональні слова (сентиментальні, пестливі, гнівні, зневажливі, лайливі, вульгарно-грубувати), урочисті й пишномовні; слова з поетичними асоціаціями і т. д.

З точки погляду експресивно-стилістичної в нашому словнику насамперед виділяється основний шар слів, які є міжстильовими; їх можна вживати в різних стилях мови, бо вони емоційно нейтральні, не виражають ставлення мовця до якогось факту чи людини. Ці слова відзначаються своєю загальнозрозумілістю, ясністю й однозначністю; вони вживаються і в наукових і різних газетних матеріалах, в документах, у підручниках — там, де читача треба тільки інформувати. Ці слова не містять у собі додаткових відтінків емоціональної оцінки чи якоїсь експресії. Наприклад, слово "поет" — нейтральне, а "віршомаз" — експресивно забарвлене.

З питанням про стилістично-нейтральну лексику в нашій мові пов'язана вельми специфічна проблема.

Після сумнозвісного "воз'єднання" українська мова була низведена до становища селянської говірки й залишалася такою до нинішнього сторіччя; літературні твори, писані нею, здебільшого змальовували побут села. Довге сільське минуле призвело до того, що в нашому словнику великою мірою переважає яскраво експресивна лексика. Селянська мова, як відомо, характеризується емоціональною образністю, соковитістю вислову, багатьма оціночними епітетами, влучністю спостережень. Така лексика, якщо вона не сентиментальна й голублива, то іронічна, глузлива, часто грубувата, не дуже схильна до евфемізмів та манірної чемності.

В наслідок цього в наших синонімічних гніздах

часто лише одне слово може бути стилістично нейтральне; решта — густо забарвлені емоційно. Для деяких понять взагалі немає "нейтральних" слів напр., шкутильгати, брехати, дурень та ін. Для таких слів треба брати "чемні" синоніми "із знаком мінус": говорити неправду; нерозумний; припадати на одну ногу тощо.

За нових часів, коли селянський елемент нації безповоротно втрачає свою колишню питому вагу в дедалі більш урбаністичному суспільстві, мова в щораз більшій мірі потребує стилістично нейтральної лексики. Потреба в ній особливо очевидна тим, хто перекладає з чужих мов на нашу.

Якби наша мова розвивалася в нормальних історичних умовах — якби не було "возз'єднання" або коли б утрималася при владі Центральної Рада — загальний характер нашої літературної лексики був би, безсумнівно, деякими своїми рисами відмінний від теперішнього її характеру.

Під час короткотривалого періоду дерусифікації ("українізації") 20-их років наші провідні мовознавці-україністи, особливо молодшого покоління, та блискучі письменники-стилісти плекали широко закросні пляни перетворення нашої мови на довершену лінгвістичну структуру шляхом повного використання всіх її лексичних ресурсів та розвитку урбаністичної лексики й фразеології при збереженні й культивуванні самобутніх, питомих рис української синтакси.

Цим плянам не судилося здійснитися. Ентузіясти нашої мови й культури були замордовані на скривавленому вітарі "возз'єднання".

Своєрідним відлунком діяльності трагічно загинулих письменників були спроби Михайла Ореста (як би до них не ставитися) опрацювати в нашій літературній мові особливий словник і мовостиль для абстрактно-філософської та романтичної поезії.

Нашим мовцям, особливо письменникам, треба виховати в собі почуття слова, вміння розрізняти стилістично нейтральну і яскраво експресивну, емоціональну лексику. Ось кілька прикладів стилістично забарвленої лексики, що в самих словах виражає позитивне чи різко негативне ставлення мовця:

пестливі слова: голубка, бабуся, доченька, синочок, ясочка, серденько, красуня;

грубувато-експресивні слова: задріпаний, товстопузий, пика, пхатися, стерво, пащекувати...

Слова, стилістично забарвлені, діляться на дві групи: розмовно-побутова й книжна лексика.

Розмовно-побутова лексика, що вживається в невимушеній товариській бесіді, ділиться на дві категорії: загальнонародну й діалектно або соціально обмежену (місцеві, діалектні слова, професіоналізми, жаргонізми). Загальнонародна побутова лексика обіймає дві групи слів: слова, які не порушують норм літературного вжитку (хизуватися, гримати, козарлюга, миршавий), і простомовні та вульгарні слова, що є поза межами строго нормованої літературної мови (приклади таких слів наведено вище).

Вульгаризми — це слова, що несуть на собі різку експресію грубости, брутальности тону.

Своєю грубістю вони засмічують мову, і тому з їхнім уживанням і в усному спілкуванні і в художній літературі треба боротися особливо наполегливо. На жаль, у багатьох наших авторів "немає вуха" для такого розрізнення, і їхні твори нерідко ряснують грубо-експресивними словами там, де вони особливо недоречні.

У склад книжної лексики входять стилістично обмежені слова, що зустрічаються переважно в писемній мові: наукові, політичні, технічні терміни; слова, що означають абстрактні поняття; слова ділових паперів і офіційних документів; застарілі (архаїчні) слова; стилістичні неологізми; рідковживані чужі слова; поетична лексика, що відзначається своїм особливим стилістичним характером схвильованости, ліричності або патосу (звитяга, вітчизна, довершення, потуга, снага, діброва, вирій, линути тощо).

Щоб правильно вживати слова, треба розуміти "анатомію" й "психологію" кожного повнозначного слова, знати, як слова творяться й зникають, яким законам вони підлягають у своєму житті, як розширюють, змінюють свої значення, як сполучаються з іншими словами. Розумінню психології слова часто дуже помагає знання етимології слова, тобто його походження і його генетичних зв'язків з іншими словами тієї самої або інших споріднених мов. Звичайно, поняття "походження" слова дуже відносне і не йде далі його кореня, не розкриваючи до кінця, як це слово виникло. Але само вміння виділити корінь слова та визначити його первісне значення вельми помічне.

**

Навіть малоосвічені люди свідомі того, що слово може мати в різних фразах кілька різних значень, які воно набуває в процесі свого життя (при своєму виникненні кожне слово завжди однозначне).

Слово "голова" означає і частину тіла, і розумну людину, і керівника, і символ життя, і одиницю рахунку (худоби). Слово "гострий" має різні значення у словосполучах "гострий ніж", "гостра присмака", "гострий язик", "гострий біль", "гострий зір" тощо.

Дуже гарно показана ця здібність слів у п'єсі Миколи Куліша "Мина Мазайло", цьому пристрасному поетичному пеані українській мові.

"Бринить" — якість надзвичайне слово. Воно має кілька нюансів. Кажуть "орел бринить". Це значить — він високо, високо, ледве видно — бринить. Можна сказати "літак бринить". А от іще кажуть "сніжок бринить". Це, як випаде, а тоді зверху, в повітрі, ледве примітний такий, бринить. Або кажуть "думка бринить". Це треба так розуміти: тільки-тільки береться, вона ще неясна — бринить. Спів бринить. Це, наприклад, у степу далеко ледве чути пісню. Губа бринить: аж губа бринить, так цілуватися хоче..."

Наявність у слові кількох значень називається його багатозначністю або полісемією. Вона виникає тоді, коли звуковим комплексом, який означає певну річ або процес, починають називати

й іншу річ або процес, але з якоюсь схожою ознакою чи подібною функцією. У результаті фігурального, переносного вживання в слові з'являється вторинне значення. Процес перенесення може відбуватися кілька разів, і в наслідок цього слово стає багатозначним, обслуговує кілька речей і явищ. Є три основні типи полісемії, три тропи.

Метафора — перенесення, в основі якого лежить неназване порівняння на підставі спільної ознаки (форми, положення, справленого враження), напр., стрілка годинника, ясна думка, гаряче кохання, холодний погляд, дзвіночок (квітка), важкий характер. Наша мова рясніє метафорами, які вже не сприймаються як образні слова, перестали бути індивідуально-стилістичними метафорами й перетворилися на загальномовні, "мертві" метафори (хвіст комети, корінь слова, ніжка стола, сліди бурі). Вдале творення метафор, які роблять оповідь образною і соковитою, вимагає розвиненого почуття стилю.

Але є метафори й "метафори", як є порівняння й "порівняння". Яскравим прикладом може бути наведений вище образ: "Шевченкова горюча любов буяє орлом..."

Насамперед, "горючий" не є дієприкметником від "горіти". Цей прикметник значить "пальне", тобто означає потенціально здатність якої-небудь речовини горіти, і тому ніяк не може бути доброю метафорою для слова "любов". Порівняння любови з орлом теж не дуже дотепне, бо їхні прикмети вельми відмінні. А чи до речі в цій фразі слово "буяти"?

Походить це дієслово від давньоколишнього прикметника "буї", що означав "відважний, захвалий". У старослов'янській мові він значив "нерозумний, дикий". У сучасній українській мові прикметник "буйний" теж значить "сильний, стихійний, нестримний", а також "розкішно ростучий". Дієслово "буяти" значить "бурхливо проявлятися; розкішно, рясно рости".

Правда, дієслово "буяти" подеколи вживається в значенні "ширяти високо над землею". Але й тоді воно не втрачає свого первісного значення — відмічено, напр., у словнику Андрушина, "поводитись нестримно, шумливо, дико; навіть гвалтовно" (звідси: "буйний вітер"). Наявність такого першозначення не можна нехтувати; його не можна "викинути" з слова.

Орел буяє не для чийогось добра, не з любови до когось. Він тішиться своєю силою, своєю спроможністю літати, розвиває її. Про рослини теж можна сказати, що вона буяє, бо пишно росте не для когось, а "для себе", стихійно. Стихійна сила всякого життя уможливорює метафору "життя буяє". Але гуманістична любов не є самоціллю; вона — віддане піклування про інших.

Якби автор, що написав про "буяючу любов", завдав собі труд дослідити весь стилістичний діапазон слова "буяти", то він і сам зрозумів би, що його метафоричний вираз вельми недоладний.

Метанімія або перейменування, перенесення назви з одного суміжного явища на інше на основі певного зв'язку, що існує між ними (читати

Шевченка; все місто вийшло на вулиці; випив шклянку молока; діброва гомонить).

Синекдоха, суть якої полягає в тому, що те саме слово вживається і як назва цілого і як означення частини цього цілого (в родині прибавився зайвий рот; відчайдушна голова).

Як бачимо, процеси, в наслідок яких слова множать свої значення, ті самі, що й засоби, вживані в красному письменстві. Образна мова поезії відрізняється від повсякденної, "прозаїчної" мови лише тим, що письменники шукають щоразу свіжіших тропів (образних слів), бо тропи, вживані в непоетичній мові, давно вже втратили свою свіжість, "висохли". З цього виходить, що словник і фразеологія нашої повсякденної мови теж є результатом поетичного хисту людини, її поетичної творчості. Ця словотворчість триває нині й триватиме завжди.

Як відзначено вище, в основі мовної метафори лежить багатозначність слова, здатність слова в різних умовах означати різні явища, відноситись до різних понять та приводити їх у певний зв'язок. Вона служить у літературній мові постійним засобом, що дає змогу викликати складні асоціації, зближувати й зіставляти наші уявлення про явище дійсності.

Більшість повнозначних слів, отже, набувають конкретних значень лише в тому чи іншому контексті; поза контекстом вони мають тільки приbliżні, невизначні значення. Завдяки його багатозначності те саме слово може вживатися в різних ідіомах і стилях: з нейтрального може стати яскраво емоціональним, навіть вульгарним, лайливим (напр., пес, свиня). Нехтування цієї особливості слів є причиною багатьох помилок у слововжитку, веде до неясности, непродуманости вислову.

**
*

Якщо ми знаємо лише одне значення якогось слова, це значить, що ми цього слова ще як слід не знаємо. Щоб ефективно вживати слова, треба брати на увагу всі їхні значення, всі їхні асоціації, бо лише всі разом вони визначають, чи можна те чи інше слово вживати в певному контексті, як комбінувати його з іншими словами.

Явище полісемії полягає в тому, що та сама форма може мати різний зміст. Але є в мові й інше дуже важливе явище, яке полягає в тому, що різні форми можуть мати подібний зміст, тобто ту саму річ можна називати різними словами. Це явище називається синонімією. Синоніми — це слова, що звучать по-різному, але мають або однакове або подібне значення.

Абсолютно тотожних своїм значенням слів (таких, напр., як сковорода — пательня; держати — тримати; мешти — черевики; голова — предсідник; птиця — птах) мова, як правило, не полюбляє, бо вони часто є для неї безкорисним баластом, і вона намагається розвести їх, наділяючи їх різними стилістичними властивостями, а то й викидаючи одне з них із літературного вжитку.

Ось кілька синонімічних груп: несподіваний, раптовий, наглий, нагальний; достойний, гідний,

вартій; мислити, думати, розважати, гадати, кметувати; рвати, дерти, шматувати, лупити; тремтяти, дрижати, труситися, трястися, тріпотіти, потерпати.

Вживання синонімів — це не просто заміна одних слів іншими, а цілеспрямований вибір найвідповіднішого слова з ряду подібних — для того, щоб знайти найточніше для вашої думки слово.

З якогось числа однакових або дуже близьких значенням слів утворюється синонімічний ряд, члени якого називають ту саму річ, ту саму дію, ту саму особу, те саме явище, але підкреслюють різні ознаки. Наприклад, одне зі слів цього ряду стилістично нейтральне (напр. рвати); друге може належати до книжної лексики (напр., мислити); третє — до лексики грубої, вульгарної (напр., морда, жерти). Існує і інший поділ синонімів, але докладно ми їх обговорювати не будемо, підкреслимо лише, що синоніми можуть розрізнятися між собою значенням, стилем, сферою вжитку (літературні, діалектні, професійні та жаргонні слова), ступенем складності і т. д.

Кожен синонім характеризується і своєю здатністю вживатися в складі певних стійких словосполук. Карими можуть бути тільки очі, а брунатним чи коричневим — костюм; а слово "цинамонний" вживається в архаїзуючій мові. Смерть може бути наглою, потреби — нагальними, буря раптовою, війна несподіваною.

Синоніми дають змогу точніше виражати думку, тонше відтворювати її відтінки, уникати надокучливого повторення тих самих слів, надавати зображуваному бажаного забарвлення. Наявність синонімів зобов'язує мовців і авторів уважно ставитися до вибору слів з групи майже тотожних. Приблизність у виборі слова недоволена. Ще гірше, коли змішуються слова, що не є справжніми синонімами або мають різні стилістичні характеристики, напр., не можна зіставляти слова з негативною оцінкою і слова, позбавлені її, та слова з різними додатковими значеннями чи забарвленнями. Ось кілька прикладів невправного відбору слів:

Астероїди — це кусники (уламки) різних плянет.

Партія виграла вибори (здобула перемогу на виборах).

Учора відчинили (відкрили) нову крамницю.

На це вплинули різні причини (це має різні причини).

Він не має про це уяви (уявлення).

Усім відома його прикладна (зразкова) постава (поведінка).

Ми дістали (одержали) новий образ (картину) того, до чого котиться (прямує) їх політика.

Ще не знаємо вислідів (наслідків) іспиту.

Уже появляються перші продукти (плоди) наукової діяльності нашої молоді.

Як бачимо з цих прикладів, невдало вибраній синонім може геть зіпсувати все речення, викликати у слухача або читача зовсім не бажаний для мовця чи письменника ефект. Коли ми читаємо, напр., таку фразу: "Він скромно глипнув їй увічі", то уявляємо собі не скромного, а скорше

О. ГАЙ-ГОЛОВКО

МОЛИТВА

Синє небо, ласкаве небо
Й голуба... голубая земля
Линуть думкою, Творче, до Тебе,
А і з ними крихитний я
Із подякою голубою,
Що у божому творенні Ти
Найчистішою чистотою
Небо й землю свою освітив.
І сердечно освячені нею,
Ніби праведники в раю,
Ми живем добротою Твоєю,
Ми закохані в творчість Твою.
І у відданості безкрай,
Звівши очі у висоту,
Всі ми, Творче, Тебе благаєм:
"Схорони нам святу чистоту".

дурнуватою хлопця. Читаючи про те, що "дівчина колошкала й так розпатлані свої кучері", ми не дуже співчуваємо їй біді, бо бачимо перед собою неакуратну, неохайну дівчину. Це вже не кажучи про те, що в доброму стилі, ще й в авторській мові цим занадто експресивним словам взагалі не місце; авторові треба було знайти добірніші, загальнолітературні слова, а не такі стилістично знижені, придатні хіба що для гуморески.

На підставі відмінностей у семантиці та стилістичному забарвленні можна виділити принаймні дві найзагальніші категорії синонімів:

Семантичні синоніми (сміливий, хоробрий, безстрашний, безбоязний, зважливий, відважний). Це стилістично нейтральні слова, що відрізняються одне від одного лише відтінками основного, спільного для всіх них значення.

Стилістичні синоніми (їсти, жерти, уминати, троцити, напихатися і т. д.). Такого роду синонімами треба орудувати вельми обережно, щоб уникати скромно глипаючих дивовиж. Стилістичні синоніми — занадто потужна зброя, і треба навчитися володіти нею, щоб не поранити самого себе.

Ця стаття ні в якій мірі не претендує на вичерпе трактування всіх заторкнених проблем, пов'язаних з підвищенням мовної майстерності. Про кожен з них можна писати книжки, наприклад про синонімію. Поза рамками цієї статті залишилися синтакса (зокрема стилістична синтакса), фразеологія (дуже обширна й важлива царина лексикології), словотвір, особливо потрібний нам нині, проблема чужих слів та різноманітні питання стилістики. Всі вони потребують окремих статей.

Найдоконечнішою передумовою для успішної праці над удосконаленням свого мововжитку є, звичайно, те, що називається мовосвідомістю — розуміння того, що без досконалого знання літературної мови ніхто не має повного права називати себе національно свідомим українським інтелектом.

СПОГАДИ ПРО СТРАШНІ ЧАСИ

(З пережитого в дитинстві)

Був кінець грудня 1929-го року. Надворі лютувала страшна зима: замети снігу наносило врівні з хатами, не можна було відчинити дверей, щоб вийти на подвір'я.

Я була тоді ще маленькою дівчинкою і стояла з братами та сестрою на лаві, пробуючи глянути, що робиться надворі. Ми прохукували дірочки в замерзлих шибках і дивилися одним оком, як батько, уприваючи, прокидав лопатою доріжку до повітки, щоб нагодувати худобу, що голодна вже мукала, не розуміючи, чого господар так забавився.

Але не довго довелося йому працювати: якийсь чоловік, грузнучи по пояс у снігу, наблизився до тата, щось йому сказав і миттю подався геть. Тато в ту ж хвилину ускочив до хати і щось страшне сказав мамі. Вона скоренько приготувала торбинку й дала йому. Батько пригорнув нас усіх разом до своїх грудей, а на наші голови падали гарячі сльози. За хвилину його вже не було в хаті: він зник у невідоме.

— Мамо, — плачучи, запитала я, — куди пішов тато і чому він плакав?

Але відповіді я не дістала, лише мама попередила нас, щоб ми були чемні, а сама похапцем почала складати та зав'язувати якісь клунки і відносити до людей, щоб переховали.

Нашу веселу хату тепер оповила якась чорна хмара, ніби в ній лежав покійник: всі були пригноблені, насторожені, й чекали чогось страшного. В такому напруженні ми були до самого вечора. Тоді мама повитягала з скрині найліпші речі, одягнула нас та пообкутувала і поприв'язувала навколо наших дитячих грудей що могла, і поклала нас так одягнених спати. Сама ж похапцем вийшла, замкнула двері й пішла в темряву ночі, але куди, ніхто з нас того не знав.

Уранці мене збудив страшний рух та галас. Перелякана я схопилась, почала плакати і кликати маму. Мене пригорнула старша сестра й почала заспокоювати. Тим часом на подвір'ї вже метушилися якісь чужі люди. З криком і брутальною московською лайкою вони увірвалися в хату. Майже всі вони були зодягнені в шкірянки та галіфе, на головах мали шапки-будьоновки, а на реміняках у них звисали в кобурах пістолі. Розмовляли вони, майже всі, якоюсь чужою мовою. Пізніше я дізналася, що то була російська мова.

— Де батько та мати? — прискіпалися з криком до сестри. — Від нас ніде не заховуються куркульські морди! Ми їх скрізь знайдемо!

Одночасно з цим, як дикі звірі, стали розтягати батьківське добро, нажите тяжкою працею. Усю худобу, яка не їла цілу добу, вигнали з повітки і погнали до колгоспу. Біля комори відбили замок і забрали останнє збіжжя, залишене на посів та харчування.

У хаті чинилось інше: повний лантух полотна

продавали самі собі по десять копійок за сувій, а материну та батькову одяжину приміряли та одягали, а яка не пасувала, то рвали, топтали й нівели. Раз-у-раз вигукували страшну лайку, заливались божевільним сміхом, ніби на radoцax, — тяжко переказати, що там творилось. Один рудоволосий чоловік у подертій шкірянці підскачав з ломом до печі і почав розбивати комин, мабуть, шукав, чи не заховався хто з батьків у ньому. Комин посунувся донизу купою цегли та глини, а чорна сажа стовпом піднялась аж до білої стелі, яку недавно так старанно вимазала мама.

Ніби аж тепер ця згряя у шкірянках та будьоновках помітила нас, що купкою збилися й сиділи на печі. Один середнього віку, із шрамом на щоці, простяг свої довгі руки до нас і, мов щенят, поскидав на долівку, обсипаючи московською лайкою, перемішаною з сміхом. Ми були такі перелякані, що вже не могли й плакати.

Серед них вертілась і одна місцева комсомолка. Вона побачила на печі макітру з тістом (мама не встигла спекти хліба) і сміючись схопила її і, хоч як це було важко, згинаючись потягла її до дому.

Потім тривали довгі допити й настрашування, все з криком і лайкою, питали, де батьки, але ми й самі не знали, де вони поділися, й не могли нічого сказати. Тоді я зрозуміла, чому так скоро батько зник з дому і чому мама казали, щоб ми були чемні.

Після допиту ця брутальна згряя повикидала нас надвір, на сани, що вже стояли наготові.

— А ви хоч малих дітей так не кидайте! — озвався до шкірянки мій старший брат, якому було вже 11 років. Але рудоборода шкірянка, вилаявшись, схопила його міцними руками і з розмаху жбурнула у велику кучугуру снігу. Брат увесь потонув у снігу, тільки чорна шапка лежала зверху. Погоничеві, місцевому чоловікові, мабуть, соромно було за вчинки москаля, і він витяг брата з снігу й посадив на сани. Потім скочив сам на сани, уместився, загорнувшись у великий батьків кожух, що недавно потяг з нашої хати, свиснув батою і коні побігли. Позаду лишилося рідне гніздо, що досі було сповнене родинною радістю, теплом і щастям. Та за дві години все було зруйноване навіки.

Надворі й далі тиснув страшний мороз, а нас, дітей без батьків, везли кудись у сніжну заметіль. Ніхто нас не запитав, чи нам не холодно і чи ми хочемо їсти. Не пригадую, як довго нас везли, але наші сани нарешті спинилися перед хатою, на якій не було даху. Ця хата стояла серед поля, і тільки високі тополі та садок за хатою свідчили про те, що донедавна тут жив якийсь господар, якого теж мабуть, спіткало подібне нещастя.

Коли сани стали, погонич звелів нам швидко вставати. Переступивши поріг цієї хати, ми поба-

чили жахливу картину: на долівці було трохи соломи, а на ній лежало й сиділо повно куркульських дітей — дітей "ворогів народу". Діти ці були худі, змучені й напівпритомні.

Нас зустріла червонопика комсомолка, коротко підстрижена, у вузенькій спідничці та в червоній блюзці.

— А-а, новачки прибули! — вигукнула вона, заливаючись уїдлигим сміхом. — "Ну, то я їх зараз підкурю, щоб були слухняні та не мерзли". — І вона підкинула до печі якогось мокрого бадилля. Воно відразу почало чадіти. Заслінка, мабуть, була закрита, бо весь дим валив на хату, і ми опинилися ніби в газовій камері. Багато дітей стогнало, деякі просили води або кликали маму, але ніхто не відгукувався на їхній плач і благання. А комсомолка сиділа в іншій кімнатці, де топилась піч. Ті діти, які потрапили сюди давніше, то вже вмирили, бо ні їсти, ні пити їм не давали.

На щастя, недовго нам довелося там бути, бо багато односельчан знали нашого батька, як доброго господаря й добру й чесну людину: він багатом допомагав у біді, чим міг. Першої ж ночі під'їхали чийсь сани, і до хати зайшли двоє замаскованих людей. Вони обдивилися навколо й впізнали нас. Ми вже лежали на соломі пригломшені чадом. Вони винесли нас на сани, а іншим дітям сказали, щоб, хто має силу, тікали геть. Самі ж пішли до другої кімнати, де солодко спала червонощока. Звідти долинув страшний крик. Що вони їй зробили, ми не знали. За короткий час вони вийшли, швиденько сіли на сани й поїхали. Чоловік у кожусі, який гладив мене по гарячій голові, сказав: "Ну, вона вже більше не буде душити чадом невинних дітей"...

Довго нас переховували люди, довго нам довелося сидіти в темних погрібах, щоб ніхто не чув і не знав, де поділись діти Івана Верещаки. Село також перейшло до оборони: як тільки хто прибуде з райпарткому, щоб агітувати до колгоспу або щоб закрити церкву, то всі були проти, а часом він уже й назад не вертався. Селяни були дружні, чинили опір проти всякої руїни та руйників. І навіть міліція не могла довідатися, хто керував тим опором у селі. Через такий стан церкву їм пощастило закрити аж у 1937-му році. Вночі, коли люди спали й не сподівалися, вони зняли дзвони з дзвіниці, а в церкві потім зробили комори для збіжжя.

Через згуртованість і національну свідомість не було доносів і навіть мало кого розкуркулювали. А кого й хапали, то родини не виганяли з хати й лишали клаптик землі.

У 1933-му році з наказу Москви знову прийшов в Україну страшний голод. Одночасно з тим почалась і пашпортизація. Це й застало нас з мамою повернутися до рідного села, бо ми не мали права жити у місті: не могли дістати пашпорта й приписатись. На околиці села мама впросилась до однієї старенької жінки, і ми стали жити в малій хатині. Жінка дала нам чотирі широкі дошки, на яких і спали ми покотом. Так

знову почалося наше злиденне життя у своєму селі. Не було в хаті крихти хліба, мама билась, як риба об лід, щоб якось нас рятувати, але нічого не могла зробити. Незабаром моя сестричка опухла з голоду й померла, а мама захворіла на тиф. Ми були вже, як кістяки, страшно було дивитися на нас.

Тим часом надходили Великодні свята, а у нас не було ні крихти їжі, щоб навіть заपोшити око. Я сиділа на підлозі, і мені пригадалась гарна, чиста батьківська хата, високі пахучі паски, кольористі крашанки та всякі ласощі. Мені стишло горло, і я гірко заплакала. Я ще була зовсім малою, щоб зрозуміти, чому на нас упало таке нещастя і що то за люди, що забрали від нас батька і зруйнували наше життя. З плачем я підвелася і сказала братові:

— Ходім просити в наше село, там нас люди знають, може дадуть, хоч крихту хліба...

Брат довго відмовлявся, але потім голод переміг, і ми пішли... Брат ставав тільки біля воріт, а я сама заходила по милостиню. Люди, дійсно, пізнавали мене, бо я ще була лицем дуже подібна до батька, і обдаровували мене, хто чим міг. Із очима, повними сліз, та з жалем на серці люди проводжали мене з двору та бажали веселих свят. Коли мій брат побачив, що люди так співчутливо ставляться, то й сам разом зі мною почав заходити до хат.

Уже торбиночки наші майже наповнились милостинєю, а в одній хаті нас нагодували оладками з лузги та картопляного лущиння. Ми вже поверталися до мами. Ішли навпростець озиминою, що була вже в коліно, повні радості, що й ми маємо що їсти на Великдень. І раптом ми побачили, що навпроти йде людина з нагачом при боці. Ми впізнали його: це був один з сільських активістів, який допомагав розкуркулювати нас. Він зупинив нас і став пильно придивлятися, пізнавши, запитав: "Ви діти Івана Верещаки?" Ми підтвердили. "Добрий був чоловік ваш батько, — сказав він, — шкода його, пропав, а ви поневіряєтесь. Ходіте, діти, зі мною!"

Ми полякалися на смерть: думали, що він забере від нас нашу надію, все те, що дали нам люди. Він привів нас до себе додому. Жив тепер у гарній хаті куркуля, якого допоміг заслати на Соловки.

В хаті почули ми пахощі смачної їжі, що залоскотало нам у грудях. Він наказав своїй жінці обере нас нагодувати, а сам набрав нам торбу борошна, дав сала, яєць та кілька ковбаси і випровадив нас аж за село. Нам навіть важкувато було все те нести, а він довго ще стояв і дивився нам услід. А за два дні прокотилась по селу чутка: коли у Великодню ніч співали в церкві "Христос Воскрес", цей активіст застрелився.

Він був вірним слугою советської влади. Протягом кількох років бачив, як знущалися вони з своїх же людей, як допомагали Москві нищити села голодом — і, мабуть, не витримавши докору сумління, покінчив самогубством.

Надія ПЕТРЕНКО

СХІД Є СХІД

Під такою назвою в Кельні (Зах. Німеччина) восени 1972 р. появилася книга, написана Радославом Селуцьким, що народ. 1930 р. в м. Брно (Чехословаччина). Книжка становить чималий інтерес для всіх емігрантів — був. громадян СРСР, бо Р. Селуцький роками жив у післявоєнному Сов. Союзі і міг безпосередньо контактуватися з різними людьми різних груп тамошньої людности, включно з партійцями високої ранги. В газеті "Новое Русское Слово", що виходить в Нью-Йорку, за 9 січня ц.р. уміщено на книгу Р. Селуцького відгук якогось О. А. (лише ініціали, прізвища автор не подав). Хоч відгук — як сам О. А. зазначає — стосується лише одного аспекту змісту названої книги, а саме: *способу й характеру мислення та поведінки* керівних кіл нинішнього СРСР, проте саме цей аспект становить чи не найбільший інтерес.

Передбачаючи, що в читача може виникнути питання: а чим же живе і що думає маса людности, народ? О. А., сказати б так, "наперед відповідає" довгим абзацом з книги Р. Селуцького. Сенс змісту цього абзаца дається уйняти в такі три твердження: 1. у світі нема народу поганого чи доброго, бо скрізь є люди добрі і люди погані — все залежить від обставин і суспільних умов; 2. прикметною рисою людности СРСР є свідомо покірність, тобто влада може з неї робити все, що хоче, а людність може терпляче зносити важкі повоєнні умови, не скаржачись і не стогнучи; третє: пізніше, в роках 1965 і 1967, далось спостерегти, що ця "свідомо покірність" трохи послабла.

У книзі "Схід є Схід" автор подав дуже цікавий опис своєї зустрічі і розмов з науковцями в так зв. Академгородку, що розташований на віддалі 30 км від Новосибірська, і з партійними достойниками в самому Новосибірську. Доступ як до перших ("академіків"), так і до партійних "босів" улегшувала авторові "бумажка"-посвідка Чехословацько-советського "Товариства Дружби". (Тут автор дуже до речі наводить російсько-советський слоган: "Без бумажки — ты бумажка, а с бумажкой — человек!").

У Новосибірську — великому обласному місті Західного Сибіру — Радослав Селуцький був з візитом у видатного члена обласного партійного комітету тов. Дибенка, що керував справами індустрії. Після розмови Дибенко запросив гостя на обід в їдальню, де було накрито 16 столів, кожен на 4 особи. Тут щодня обідала обласна партійна еліта. Картина обіду цієї "еліти" така "повчально-смаковита", що ми подамо її в перекладі з російської мови, майже не скорочуючи.

"Кожен займав певне місце за певним столом — відповідно до своєї позиції в партійно-советському апараті. Посадивши Селуцького за останній стіл, де звичайно сідали кореспонденти мо-

сковських газет, Дибенко сам сів за третім столом: це якраз відповідало позиції Дибенка в апараті обкому. За перший стіл сів "головний" чи "господар", що ним був, розуміється, перший секретар обкому. Поруч з ним сіли перший секретар міському та голови обласного і міського "виконавчих комітетів трудящих". Атмосфера в їдальні була напружена, про обід ніхто не думав, бо кожен пильнував не прогавити запитання, з яким до нього міг звернутися "господар".

А "господар" жував котлету і провадив таку, приблизно, розмову:

— Як там, — питає він товариша А., — на Середньому Сході? Б'ємо жидів, га? (Це був якраз другий день жидівсько-арабської війни 1967 року). Що, неясне становище? Кажеш, що жиди — добрі бійці, га? Ну, цього ти мені не кажи: я жидів добре знаю, і знаю, які з них вояки!

— А як у тебе? — звернувся "господар" до товариша Б. — Зробила Х. аборт? За цими артистками не встежиш, га? Як із службами? — вже звернувся до тов. В. — Усе гаразд? Дідько б його взяв — організуйте, нарешті, щоб нас не "пропечатували" в газетах і не тикали нам в очі як зразок якісь там Таллін і Ригу...

Розмова в такому дусі тривала хвилин двадцять. Це був, власне кажучи, монолог, перериваний вряди-годи відповідями підлеглих "апаратників". "Відповідальний", чи пак "господар" випльовував кісточку від компоту просто в тарілку, і було видно, що він добре знає своїх людей. Доївши і допивши, він витер серветкою уста і пішов до дверей, ідучи обдаровував присутніх протекційним кивком голови. І кожен відчував, що це кивок *першого* серед рівних, справжнього господаря, остой ладу і порядку в Західному Сибіру, репрезентанта *тих, нагорі*.

І коли за ним зачинилися двері, всі з полегшенням відхнули і припали до тарілок з їжею. Та це довго не тривало: другий секретар обкому перейняв полю шефа і попровадив у тому самому дусі... Тридцять кілометрів відділяли ці два світи — світ науки й просвіти — від світу бюрократичних штампів советської влади*).

Ледве чи може тішити будького подана тут картина. У всякому разі рефлексії автора з приводу неї до веселих не належать.

"Дуже важко собі уявити, — пише автор, — щоб советські керівники сами себе переробили. Для цього вони не мають потрібних інформацій: лише дехто з них мав змогу побачити чужі країни, але й то здебільша з вікна туристичного авто-

— — — —

*) Тридцять кілометрів — це віддаль поміж Академгородком і містом Новосибірськ. — Примітка наша. — А. Ю.

Василь ЧАПЛЕНКО

ПОВСТЯНИЧКИ

Коли добродій Ваврик замовляв на зиму для своєї дружини пояркові повстянички, між ними сталася невеличка сутичка. Він хотів був замовити ч. 41, та пані Зоя, його дружина, взяла це за образ:

— Хіба в мене ноги, як у верблюда?

Крім того, при цій нагоді вона нагадала йому про його "безсоромну звичку" придивлятися до ніг іншим жінкам. Він бо якось необережно в її присутності пожартував був, що йому подобаються в жінок маленькі ніжки. А пані ж Зоя, на нещастя, ноги мала не такі...

Ставивши свій спокій вище за будь-які повстянички, добродій Ваврик відмовився від своєї попередньої думки й замовив повстянички ч. 39.

Через місяць після цього в родині Вавриків було справжнє свято. Пані Зоя мала в руках чудові, як іграшка, біленькі пояркові повстянички, обшиті на нісках і задниках шкірою, прибувала їх, утішалась без міри тим, що такі повстянички будуть тільки в неї і що всі жінки заздритимуть їй.

Зворушена подарунком і своїми думками, пані Зоя щиро поцілувала свого чоловіка.

— Ти... любий! — прошепотіла вона.

Правда, повстянички трохи тиснули, але пані Зоя сподівалась, що вони розносяться.

Довідавшись про те, що повстянички "тіснуть", добродій Ваврик відчув у грудях тривогу за свій майбутній спокій, але, дороживши наявним спокоєм, вважав за краще підтвердити вголос жінчину думку, що повстянички розносяться.

Увечорі того ж дня щасливе подружжя зібралось до театру, на оперу С. Гулака-Артемовського "Запорожець за Дунаєм".

буса. Їх термінологія надзвичайно примітивна; ще гірше те, що кожне поняття має у них не той сенс, що в позасоветському світі. Вони нездатні думати про систему в цілості (мова весь час про керівну касту нинішнього ССРСР. — А. Ю.) і передбачати наслідки даних суспільних структур. Вони не розрізняють причин і наслідків і взагалі нездатні зрозуміти, що під час суспільного розвитку причини і наслідки майже безупинно міняються місцями. Тому вони вірять в реорганізацію, але не в реформи структур; більше покладають надій на принцип "держати й не пускати", ніж на принцип саморегулювання суспільних процесів. Те, що стихійні процеси можна регулювати тоншими методами, ніж накази — для них донині незрозуміле. Звичайно, не всім, але абсолютній більшості".

Справді, цікаві спостереження і цінні міркування містить в собі книга Радослава Селуцького "Схід є Схід".

А. Ю.

Пані Зоя взулася в нові повстянички, надягла чорне смушеве пальто, запнулася білим шаликом. У цьому вбранні вона стала схожа на білоголову й білоногу лапату голубку. І так, як пір'яна окраса на ногах у голубки робить ті ноги кокетливо-чарівними, так білі повстянички, що чорною облямівкою вгорі підкреслювали повні литки, робили чарівними ноги пані Зої. Усяке тепер могло подумати: "Литки в неї повні — це добре, а ноги маленькі, тільки сховані у біленьких повстяничках"...

Грудневий вечір сухим морозом холодив щоки, робив чутнішим густе гудіння та дзвінки-перестороги трамваїв. Місто сяло тисячами вогнів, кресало синіми спалахами трамвайних дротів. Стояв бадьорий гомін публіки, що, прогулюючись, весело шаруділа підшвами об сухі від того ж таки морозу хідники.

Пані Зоя йшла під руку з своїм чоловіком і гордо позирала на всіх зустрічних. Коли вони входили в світляне кружало ліхтаря або в ясну смугу, що падала з якогось незатуленого вікна, нові повстянички аж засвічувались білістю, і, здавалось, усі зустрічні звертали на ту білість увагу. Інакше сказавши, звертали увагу на пані Зою в білих пояркових повстяничках.

Повстянички й тепер тиснули, але пані Зоя заспокоювала себе тим, що це тільки напочатку, доки розносяться.

Проте ноги таки добре поболіли, поки вони, подружжя Ваврики, дійшли до трамваю. У трамваї ноги пані Зої трохи відпочили, і вона, приїхавши до театру, досить бадьоро увійшла в сяйво вестибюлю.

Людей було повно. У вестибюлі й фойє роїлось і гуло, як у вулику. Усі були пишно повдягані, особливо жінки. Алеж ні в однієї з жінок не було таких чудових повстяничків, як у пані Зої! Коли вона лишила своє пальто в гардеробі, білі повстянички на її ногах, як лапату окрасу з пір'я на ногах у голубки, стало ще видніше.

І пані Зоя, справді, голубкою затуркотіла біля свого чоловіка, йдучи обік нього в потоці публіки, і разом оглядалася на інших чоловіків — чи дивляться на нову красу її ніг.

Тільки ж не довго довелося їй тішитись. По якомусь часі вона з жахом мусіла сама собі признатись, що в цих повстяничках навряд чи доведеться їй ходити: вони тиснули дедалі дужче. Ба більше: вона мусіла вже тепер зректись втіхи походжати в фойє і сказала чоловікові, щоб він вів її на місце.

Добродій Ваврик догадався, чому його дружині так раптом і так рано захотілося сідати, злякався за свій спокій, але не виявив цієї своєї тривоги ані словечком.

Тільки ж цим разом і сидіння не зменшило мук

бідної жінки. Ноги в теплому поярку нагрілись, і їх просто пекло вже. З цієї, либонь, причини їй почало набігати серце на акторів, що чомусь довго не починали. Та й публіка була не краща: гуляла собі спокійно в фойє і не звертала аніякісенької уваги на те, що так довго не починали.

Коли, нарешті, після цілої вічності чекання завіса розсунулась і почалося дійство, пані Зоя з роздратуванням назвала гру акторів "партацькою". Вони карикатурно перебільшували кумедне в тих образах, що їх удавали. Коли Іван Карась п'яний ішов додому, майже не можна було дивитись: так він безглуздо варнякав та кривлявся. Людину з добрим смаком така гра могла тільки обурювати, а не смішити. На жаль, і публіка поводилась якнайдурніше: реготалась, як божевільна. Та найприкріше пані Зої було те, що й її рідний чоловік був такий самий дурень, як і всі інші: і він голосно реготався. Аж вона мусіла його осмикнути.

— Ну, чого ти так дико регочешся?! — просичала в нього над вухом, ледве стримавшись, щоб не додати: "дурню".

Добродій Ваврик здригнувся, ніби прокинувся зі сну, струснув із себе безтурботний сміх і злякано глянув на дружину. Дружина була похмура, а в очах її він укмітив спалахи гнівних блискавок.

І сердешний чоловік, зрозумівши, що "вже починається", побоявся далі не тільки реготатись, а й дивитись на "партацьку" гру нездар-акторів, щоб не драгувати такою дурною поведінкою свою дружину. Бо він попри все таки любив її і щиро не хотів збільшувати її мук.

Нарешті катування сміхом бідної пані Зої скінчилося: завіса закрила "партацьку" гру, а світло в залі засвітило на обличчях у глядачів певний відпочинок від того дурного сміху. Публіка потоптом рушила в фойє, до буфету...

— Може б, і ми пішли трохи пройтися? — запитав обережно добродій Ваврик свою дружину.

Але вона кинула на нього поглядом, повним люті й ненависти.

— Ти... ти людина без серця!

І бідолашний чоловік, потерпаючи вже всією істотою, сумно вмовк. А він же ще й не уявляв усіх мук своєї бідної дружини! Не догадувався про те, що її повстанички перетворилися для неї на ті залізні, розпечені на вогні чоботи, що їх уживала за Середньовіччя свята інквізиція, виганяючи кудаків із грішників. Пані Зоя, видима річ, не була грішниця, але прокляті повстанички її так само тисли, пекли, живцем ламали пальці. Від страшного болю в ногах їй двоїлося ввічу, білястосвітлі кулі ламп на стінах та льожах рясніли в подвійній кількості, голова лисого добродія, що сидів у другому чи третьому ряді від них, теж показувалася їй трохи чи не двома такими кулястими лампами...

І бідна пані Зоя не витримала цього останнього, зорового катування. Уже тоді, як утретє — тричі

раз за разом — погасили світло, закликаючи публіку заходити до залі, вона скомандувала:

— Додому!

І, ставши на ноги, у сто, у двісті разів збільшила свої муки.

Добродій Ваврик підскочив перелякано й собі, готовий до послуг своїй любій дружині-мучениці.

А потім вони пішли до виходу, назустріч усій публіці, що потоком уливалася до залі й розлигалася по своїх місцях. Люди здивовано позирали на "протитечійну" пару, мовляв: "Що за диваки! Ідуть геть, не додивившись до кінця таку чудову виставу"... Далі гардероба... здивований погляд гардеробниці... вестибюль із змерзлим біля вихідних дверей швайцаром... А потім вони опинилися в синьо-золотому світі нічного міста. Коли вони вийшли з холодного сяйва театрального під'їзду, добродій Ваврик спробував був полегшити муки своєї дружини, і хотів узяти її під руку. Але вона визвірилась на нього, як на найбільшого ворога:

— Не займай мене! Дурень! Ти справжній кат! Казав: "розносяться"...

І, зірвавшись з місця, пані Зоя швидко пішла в напрямі до трамваю. Збитий з пантелику чоловік ледве встигав за нею.

Що пані Зоя переживала в трамваї, він тільки приблизно догадувався. Бачив тільки, як вона мінилася на виду — то блідла, то червоніла.

Вийшовши з трамваю, пані Зоя спочатку спробувала піти швидко, та потім раптом кинулася до поблизького паркана, сіла-впала на цементовий підмурок — і... ридма заридала.

Переляканий добродій Ваврик не знав, як йому бути. Тупцявся біля своєї дружини, заходив то з того, то з того боку. Кінець кінцем, йому спало на думку понести її і так полегшити її страждання.

— Зоєчко! — загомонів він улесливо. — Я понесу тебе... Чуєш? Пам'ятаєш, як я тебе колись, перед одруженням носив? Приспівував: "Я ж тебе, вірна, аж до хатиноньки сам на руках донесу" — і носив.

Пані Зоя прислухалась, перестала плакати.

— А чому б і ні? — переконував далі зрадуваний цим добродій Ваврик свою дружину. — Людей тут немає... Та й темно, хоч кого й зустрінем...

І він підвів свою кохану дружину на ноги, взяв обережно нижче стану, як беруть звичайно, коли когось на руках несуть, та й підніс, як скарб дорогий. Пані Зоя обхопила його руками за шию, припала головою до його голови. Зібравшись з силами, добродій Ваврик швидко поніс її в темряву передміської вже вулиці. Але майже з перших ступнів відчув, що тепер він уже не зможе нести її так, як колись носив: вона ж тепер важила сімдесят кілограмів. А далі відчув, що руки його терпнуть, слизький смушок жінчиного пальця вислизає з його долонь... відчув, що ще трохи — і впустить... Зробив розпачливе зусилля, щоб не

ВСЕОДУМІВСЬКИЙ З'ЇЗД

СТАРШИХ ВИХОВНИКІВ (КОНФЕРЕНЦІЯ ЦК ОДУМ-У)

і

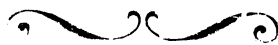
ДРУГИЙ ВСЕКАНАДІЙСЬКИЙ З'ЇЗД ТОП-У

відбудеться 20–22 квітня цього року

в залі Православної громади

151 King Edward Avenue

London, Ont., Canada

ПРОГРАМА З'ЇЗДУ:

П'ЯТНИЦЯ 20 КВІТНЯ, 6.30 ВЕЧОРА — З'ЇЗД ТОП-У

СУБОТА 21 КВІТНЯ — З'ЇЗД СТАРШИХ ВИХОВНИКІВ

НЕДІЛЯ 22 КВІТНЯ — БОГОСЛУЖЕННЯ І ЗАКРИТТЯ З'ЇЗДУ

впустити — і з усього маху... важко поставив жінку на ноги. Ніби колодою об землю гепнув... Від того зусилля сам мало не впав... поточився, але втримав рівновагу.

Пані Зоя зойкнула від болю, поточилась також, але водночас розмахнулась у темряві рукою та й приліпила чоловікові гарячого ляща...

...Як вони після цього помирились і добились додому, це покрила темрява неосвітленої передміської вулиці. Знов показали вони на видному аж у світлі свого власного мешкання. Тут добродій Ваврик кинувся передусім роззувати свою дружину-мученицю — здимати з її ніг новенькі, біленькі повстянички. Коли він це робив, не один раз було, що він міг ще раз чи двічі впіймати доброго ляпаса. Проте, кінець кінцем, повстяники з ніг пані Зої таки постягав, і мир та спокій у родині були цілком відновлені.

Через деякий час пані Зоя сиділа на м'якому

тапчани, підібгавши під себе намучені ноги. А щасливий чоловік підносив їй, як хворій, гарячу каву, смачне печиво...

Упіймавши зручний момент, пані Зоя вхопила свого чоловіка за голову й ніжно поцілувала його в чоло.

— А знаєш, Васильчику, — мовила радісним голосом, — я така щаслива, що вдома! І мені аж ніяк не шкода, що ми не добули в театрі до кінця. Актори ж грали неможливо...

— Препаскудно, — згодився чоловік.

— І я це не тому так кажу, — вела мову пані Зоя далі, — що мені ноги боліли, а тому, що грали, справді, жахливо...

— Звичайно. Ти, Зоєчко, маєш цілковиту рацію.

Пані Зоя ще раз ухопила свого любого чоловіка за голову і, прихиливши до себе, дзвінко, вже в губи, поцілувала його. А поцілувавши, сказала:

— Ти в мене, Васильчику, надзвичайний!

Равт української преси і радіо

Щорічні ракти української преси і радіо стали уже, можна сказати, традицією нашого громадського життя в Торонто.

Отже, і цього року такий ракт відбувся 17 лютого у "Канада Рум", найбільшій залі Йорк Готелю; крім цієї зали був ще бар і два затишні салони для відпочинку гостей. Гарна музика вітала гостей і створювала приємну святкову атмосферу.

Господар ракту п. ред. Василь Дідюк о 8 год. вечора відкрив цю імпрезу. Привітавши присутніх, він повідомив про одержання привітальних телеграм від прем'єр міністра високодостойного П'єра Елліотта Трудо, державного секретаря достойного Стенлі Гайдаша та міністра достойного А. Гросмана,

Майстер церемонії п. Борис Сенишин представив почесну гостю ракту міс Аргентина 1972, панну Галину Дудик з Буенос Айрес, яка українською мовою привітала присутніх від українців Аргентини і сказала, що цей ракт буде для неї одним з найкращих спогадів. Потім в еспанській мові привітала амбасадора Аргентини ексцеленцію Пабльо Гонзелес Бергез, який прибув на ракт з своїми двома доньками і д-ром Сантос, аташе культурних справ при амбасаді.

Іншими визначними гостями були: мер Торонто п. Д. Кромбі з дружиною, який в товаристві алдерменів п. І. Бойчука і п. Є. Негрича від міста Торонто вручив панні Галині Дудик брошуку, а голові Спілки Українських Журналістів у Канаді п. Несторові Ріпецькому — шпоньки, а також привітав із призначням українську пресу і радіо, які так багато зробили для збагачення культури Канади; достойний п. Іван Яремко з дружиною; генеральний директор "Ероліне" Аргентини п. Тіссот і представник "Ейр Канада" п. Косецкі, які, за посередництвом і старанням першого українського бюро подорожі Маркіяна Когута "Блур Травел Ейдженсі", спонзорували подорож панни Галини Дудик і виграш подорожей до Європи для двох осіб; п. мгр. Антін Мельник, президент Світового Конгресу Вільних Українців із Мюнхену, п. М. Гардісти, віце-президент найбільшої канадської будівельної компанії "Брамалі Консолідейтед Девелопментс", які дали стипендію панні Г. Дудик у висоті 500.00, а також пожертвували на потреби Спілки Українських Журналістів Канади 2.250 дол.; президент Етнічної Преси Канади п. В. Мауко з дружиною і письменник п. Улас Самчук з дружиною.

Жюрі під головуванням маляра Василя Курилика (секретар жюрі пані Христина Сеньків) вибрало кралю і двох князівен. Кралюю обрано панну Ольгу Загребельну, яка репрезентувала пластовий журнал "Юнак", першою князівною — панну Галину Гринь, репрезентантку "Українського Голосу", другою князівною — панну Надію Лойовську, репрезентантку журналу "Вісті Комбатанта".

Присутні схвальними оплесками вітали радісно усміхнених новообраних кралю і князівен.

Коронувала кралю і князівен 1973 року кралю Української Преси і Радіо 1972 р. панна Ярця Бука.

Всі кандидатки контесту отримали від СУЖ Канади як дарунок книгу поезій Лесі Українки в перекладі на англійську мову відомої поетеси Віри Річ з Англії.

Потім відбулася розігра цінних речей, подарованих різними особами. Квитки виграшів витягала панна Галина Дудик. Подорож до Європи виграли панство Л. Залуцькі (пані Залуцька, член квартету "Верхозина" під керівництвом п. Олени Глібович), картину мистця М. Левицького — п. Віктор Березюк, картину мистця І. Бельського — п. мгр. В. Верига, картину мистця Марії Стиранки — панна М. Гаргай.

В організації ракту цього року відчувався творчий розмах і продуманість програми. Репрезентативний і багатолюдний, як ніколи, він став місцем зустрічі трьох поколінь, об'єднаних одним почуттям українскости. Кожне з них приємно провело час і було задоволене. Молодь, як звичайно, життєрадісна і рухлива найбільше часу присвятила танцям. Батьки потиснувши руки старим друзям, цокались келихами, обмінювалися інформаціями про родинні та інші справи, а пригадавши свою незабутню молодість, приєднувалися до танців. Місця у просторій залі вистачало всім. А старші з замилюванням оглядали пари, що сяючи очима й усмішками линули повз них. З приємністю треба сказати, що наші пані і панни були переважно добре, зі смаком одяжені, без пересади і зайвої ексцентричності, як це часом трапляється.

Не можна не відзначити, що цей ракт був успішним і чи не найкращим з усіх попередніх завдяки наполегливій праці управи СУЖ і особливо її голови п. Нестора Ріпецького, який приділив організації ракту багато часу й енергії. Отже, управі і зокрема п. Н. Ріпецькому належить велика подяка від учасників цієї небуденної імпрези.

Англомовна преса, зокрема часопис "Торонто Сан", помістив на першій сторінці знімку кралі Української Преси і Радіо 1973 панни О. Загребельної і панни Г. Дудик разом з мером Торонто п. Д. Кромбі, а щоденник "Торонто Дейлі Стар" подав знімку і статтю про ракт.

ПРИВІТАННЯ

Вітаємо новостворену управу ТОП і Юн. ОДУМ-у в м. Ст. Катерінс, Онт., під керівництвом голови п. В. Лупула і референта юнацтва С. Захарчинського. Бажаємо успіху й витривалости в праці ОДУМ-у в Ст. Катерінс і околиці.

За Головну Управу ТОП-у Канади

І. Данильченко, голова
Г. Савранчук, секретар

ПРЕДСТАВНИКИ ЕТНІЧНОЇ ПРЕСИ В ОТТАВІ

Достойний д-р Станлі Гайдаш, міністер багатокультурності, прийняв 29 січня представників Канадської Федерації Етнічної Преси для докладного висвітлення проблем і проєктів канадської етнічної преси.

Делегація складалася з президента федерації п. Володимира Мацко, колишнього президента д-ра Й. М. Кіршбаума, віцепрезидента д-ра Г. Гетера, секретаря п. М. Гавриша та п'яти інших службовців федерації, які репрезентували крайові асоціації Монреалю, Торонто, Вінніпегу й Ванкуверу: д-р Й. Кедж та п. п. Н. Кайдер, Б. Гайденкорн, І. Бойко, Г. Редер і Л. Мокшіці.

Міністер Гайдаш та його урядовці понад дві години обговорювали проблеми етнічної преси і програму федерації на наступний період. Серед обговорюваних тем були справи кількох культуральних проєктів, реклами, кращого зв'язку між федеральним урядом і етнічною пресою та можливість акредитації пресового представника при канцелярії прем'єр міністра, подібно тому, як це мають зараз англосовна та французька преса.

Міністр прихильно поставився до запропонованих йому проєктів і пропозицій і обіцяв зробити необхідні заходи з іншими членами уряду та прем'єр міністром.

Опівдні делегати взяли участь у прийнятті, на якому вони зустрілися з такими особами: прем'єр міністер високодостойний П'єр Елліот Трудо, міністер достойний Мітчел Шарп, достойний Роберт Андрас, а так само голова канцелярії прем'єр міністра, колишній член парламенту п. Мартін О'Коннелл. Члени делегації мали нагоду продискутувати ряд проблем етнічної преси, а в приязному зверненні прем'єр міністра вони дістали запевнення, що уряд продовжуватиме свою політику багатокультурності і підтримуватиме діяльність та проєкти, які сприятимуть прогресові всіх канадійців.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У ч. 209 "М. У." на стор. 15, у лівій шпальті, другий абзац, шостий рядок: "взаємної толеранції загину селянства (включно) — треба читати: "взаємної толеранції загалу селянства (включно)".

Просимо шановних читачів виправити слово "загину" на "загалу" і вибачити нам цей недогляд. — РЕД.

Президент федерації п. Володимир Мауко англійською, а д-р Й. М. Кіршбаум французькою мовою висловили своє визнання за вдале та цікаве прийняття з прем'єр міністром.

Після прийняття на запрошення міністра С. Гайдаша делегати були присутні на дебатах парламенту т. зв. "Періоді запитів", під час якого окремі міністри відповідали на питання опозиції.

Члени делегації також нав'язали телефонні контакти з іншими міністрами — членами кабінету й сенаторами та відбули збори федерації, на яких розглянено різні проблеми, зокрема участь федерації в "Конференції мислячих", запланованої на початку березня, та організаційні справи федерації.

Є підстави сподіватися, що подорож делегації до Оттави виллється у конкретні досягнення завдяки щирому зацікавленню достойного д-ра С. Гайдаша переведенням у життя політики багатокультурності.

В. Мауко,
президент КФЕП

ВЖЕ ВИЙШОВ ДРУКОМ ЗБІРНИК П'ЄС ДЛЯ МОЛОДІ "ЮНИЙ СКОМОРОХ"

Заходами комітету "За аматорський театр" і за фінансовою допомогою Канадської Шевченківської Фундації та інших жертводавців вийшов у Торонті перший збірник п'єс для аматорських гуртків молоді і для театрів юного глядача під назвою "Юний скоморох". Автором поміщених у збірнику п'єс є В. Софронів Левицький. У збірнику, який обіймає 304 сторінки друку, є такі п'єси: "Подорож у світ краси та пригод" — сценічний путівник по Україні; "Печери" — п'єса у трьох відслонах; "Свято весни" — сценічна картина у двох відслонах із співами та хороводами, музичне оформлення Осипа Залеського; "Романтична ватра" — музична п'єса-феєрія на одну дію, муз. оформлення Зенона Лавришина; "Бабусин кожушок" — Миколаївська п'єса у трьох відслонах; "Король Кватакуба" — пригодницька маскарада в одній дії з прологом і епілогом; "Королівські шати" — сценічний жарт в одній дії за Андерсеном; "Король Кривобородько" — п'єса в п'яти відслонах за німецьким оригіналом; "Князівна на горошині" за казкою Андерсена, муз. оформлення Миколи Фоменка. Кольорова обкладинка мистця Мирона Левицького. Ціна випуску 4 дол.

Збірник п'єс "Юний скоморох" і нотний випуск можна придбати (незалежно одне від одного) в українських книгарнях або замовити, висилаючи замовлення разом з грошевим переказом на адресу:

Комітет за аматорський театр

30 B Anglesey Blvd. — Islington, Ont., Canada

ЯКЩО НЕ МИ — ТО ХТО?

В ОБОРОНІ ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ

"Смолоскип — Організація Оборони Людських Прав в Україні" видав чотири ілюстровані, англomовні памфлети про засуджених українських діячів:

1. "Суди в Україні — 1972" (матеріали про 23-ох засуджених діячів, 10 стор.);
2. "Валентин Мороз" (12 стор.);
3. "Юрій Шухевич" (6 стор.);
4. "Ніна Строката-Караванська" (6 стор.).

Дальші памфлети в серії "Політичні в'язні в СРСР" — підготовляються.

Крім цього "Смолоскип" видрукував протестні листи-заяви, під якими слід збирати підписи серед вчених, університетських професорів, письменників, суспільних і політичних діячів.

Закликаємо відділи УККА і КУК-у, жіночі, студентські, молодіжні й професійні організації масово розповсюдити ці матеріали по школах, університетах, серед чужинного світу та протягом січня, лютого і березня 1973 р. збирати підписи під спеціальними заявами в обороні українських діячів по всіх країнах світу.

Всі петиції і заяви будуть доведені до відомих якнайширших кругів чужинецького світу, до міжнародних організацій, урядів держав та Об'єднаних Націй.

Всі матеріали (памфлети, заяви-протести, інформації) "Смолоскип" висилає зацікавленим організаціям і особам, які пришлють замовлення, вивозячи нижню частину цього заклик.

*Смолоскип —
Організація Оборони Людських Прав
в Україні*

До "СМОЛОСКИПУ"

SMOLOSKYP

P. O. Box 6066,
Patterson Sta., Baltimore, Md. 21231, USA

Прошу вислати мені (нам) такі англomовні памфлети: 1. "Засуди в Україні—1972" (подати кількість) ..... 2. "Валентин Мороз" ..... 3. "Юрій Шухевич" .... 4. "Ніна Строката" .....

Просимо вислати також ..... (подати кількість) протестних заяв і петицій.

Адреса: -----

В українських видавництвах "Смолоскип" ім. В. Симоненка і Першої Української Друкарні у Франції появился самвидавний журнал з України —

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК VI

(Березень 1972)

В VI-му випуску "Український Вісник" опубліковано матеріали про арешти й суди в Україні на початку 1972 р., відповідь В. Чорновола Б. Стенчукові, нові матеріали й листи В. Мороза, спомин про А. Олійника, інформацію про смерть В. Петрієнко, про арешт Н. Строкатої й створення комітету в її обороні, заяву М. Холодного, вірші А. Лулиноса, лист М. Сороки. Багата хроніка приносить нові інформації про русифікацію, нищення церков, арешти й суди та про безправ'я й терор КГБ.

VI-ий випуск "Українського Вісника" має 183 сторінки. Груба обкладинка в мистецькому оформленні Т. Вирсти. Ціна 5.00 дол. або рівновартність. Для книгарень знижка до 40%. Замовлення слати на адресу:

SMOLOSKYP

P. O. Box 6066, Patterson Station
Baltimore, Md. 21231, USA

В Українських Видавництвах "Смолоскип" ім. В. Симоненка і Першої Української Друкарні у Франції появился великий збірник документів самвидаву з України —

"ШИРОКЕ МОРЕ УКРАЇНИ"

До збірника входять літературні й політично-публіцистичні твори Євгена Сверстюка, Вячеслава Чорновола, Івана Дзюби, Валентина Мороза, Грицька Чубая, М. Брайчевського, вірші Л. Костенко зі знищеної збірки "Зоряний інтеграл", третя збірка віршів М. Холодного "Куди і нащо біжить вода" та нарис М. Лада "Смерть Сталіна", написаний у Володимирській тюрмі.

Деякі твори опубліковані у збірнику — дотепер не були публіковані на Заході, інші публікуються в новій версії, яка попала до видавництва. Більшість опублікованих творів дісталася за кордон уже після масових арештів на початку 1972 р. і тому вони мають тимбільшу вагу для пізнання сучасної дійсності в Україні.

Книга має 378 сторінок. Тверда обкладинка в мистецькому оформленні Д. Тугана. Ціна 7.50 дол. або рівновартність. Для книгарень знижка до 40%. Замовлення слати на адресу:

SMOLOSKYP

P. O. Box 6066, Patterson Station
Baltimore, Md. 21231, USA

СТОРІНКА МОЛОДИХ АВТОРІВ**Л И С Т**

Хоч вже панувала осінь, і листя пожовкло на деревах у садку, сонце ще часом палило, мов серед літа. От і сьогодні видався такий день. Марко так змучився поки доплентався зі школи додому, що й забув глянути в поштову скриньку, що дуже рідко з ним траплялося. Бідолаху заливав піт, хоч він і скинув краватку та розстібнув усі гудзики на сорочці. Після холодної склянки цитринового соку, так і впав на канапу. Вже ані купа домашнього завдання, ні прохання звідти його не стягнуть.

Двері рипнули.

— А де тут наш парубійко? — почувся мамин голос. Тон його віщував щось незвичайне, може навіть неприємне.

— Ти тут, Дон Жуане? — нахилилася над ним мати. Що це вона таке задумує? Хитра усмішка так і грає на її устах. Руки за спиною, значить щось ховає. Що ж це може бути? Раптом перед носом забілів конверт. Він встиг прочитати лише "Віра Зінченко".

В очах аж потемніло, серце закалатало. Хотілося провалитися крізь цю обідрану канапу. Хотілося крикнути мамі, щоб ішла собі, не брала його листів, не допитувалася від кого то. Все цікавиться, чи є в нього дівчина. Та він би віддав все на світі, аби, як інші хлопці, мати дівчину, яку можна пригорнути, поцілувати, в кіно повести, поговорити про все. А він же ще не відважився піти ані на одну забаву, ще ані разу ніде дівчат не водив, і не цілував нікого, крім мами. А як хотілося котрусь з них обійняти, пригорнути до себе. Та кого, Оксану? Вона ж і не дивиться на нього. А Віру він би не відважився. До того ж, вона десь сотки миль від нього і не озивається ще й дотепер.

Марко вихопив листа з маминих рук і зник у своїй кімнаті. Скільки очікував він цього листа, скільки молився, а тепер боявся навіть відкрити його. Що ж Віра могла йому написати? Чому чекала стільки часу, поки відписала? Лист лежав на ліжку, а думки так і роїлися в голові. Лист здавався чимсь святим, — не можна було просто так відразу його відкривати. Урочистість вимагала переодягтися з шкільної уніформи. Марко аж тремтів від хвилювання. Вже далше не міг терпіти. Обережно розірвав конверта і витягнув листа. Ось він тепер в його руках, але чомусь раптом схотілося, щоб Віра не існувала, щоб не було табору, де він її зустрів, ні палких листів, які після табору їй писав, ні тієї маленької невиразної світлини з газети. Та це тривало лише мить, і перед ним засиніли рядки:

"Дорогий Марко! Я одержала твого листа, за якого дякую. Ти пишеш, що я не хотіла дружити з тобою під час літнього табору. То не була лише моя вина, а твоя також, бо я дівчина, і дів-

чина ніколи першою не підходить до хлопця. Виглядало б дуже негідно з мого боку, коли б я підійшла до тебе і ні з того ні з сього сказала: мене зовуть Віра Зінченко. Я хочу з тобою заприятелювати..."

— Може й правду пише Віра, — подумав Марко. — Але, Вірусь, ніхто й не сподівався, щоб ти перша підходила. Лише щоб приязно глянула, всміхнулася. А ти, мов води у рот набрала, байдужа якась незадоволена. Як я, соромливий парубійко, міг наважитися з тобою заговорити, коли ти й не дивилася на мене, проходячи мимо. Ти виглядала такою непривітною, недосяжною. Але чому ти так відверто пишеш до мене? Може і я тобі сподобався, але й ти мене боялася, бо також була соромливою. А може... може ти просто глузуєш із мене. Ой Боже, як тяжко це все розібрати, зрозуміти.

"...дякую за вірша. Буду дуже рада, коли ти мені ще напишеш кілька..."

— О, той вірш знаю я напам'ять. Він ніби жив у мені все життя. Не був він аж таким добрим, не було в ньому добірних рим і всього, але він був писаний серцем. Сидів ото собі на уроці з історії, учитель щось там нудно бурмоче поза головами учнів. Я, як завжди, сиджу на задній лавці. Всі дрімають. Здається ніби уважно слухають, але от-от, ще чого доброго хтось захропе. От і написав тобі вірша, адже нічого кращого не було робити.

"...маєш тепер ще одного пен-френда, себто мене. Пізніше вишлю тобі своє фото, бо зараз не маю із самої себе, тільки з товаришками..."

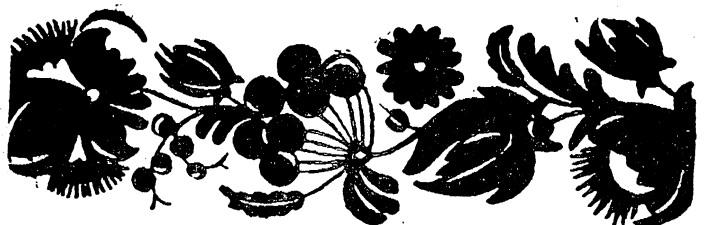
— Значить ти таки хочеш листуватися зі мною, і навіть обіцяєш фото! А мені б і таке, з твоїми друзями, тільки б бачити тебе. Чи може боїшся, що закохаюся в якусь із твоїх товаришок? Ні, ти єдина мені подобаєшся!

"...народилася 22-го грудня. Вже минуло 15 років. Приїжджаю до твого міста на христини мого кузина 3-го тразня. Може побачимось..."

— Не 'може', а напевно зустрінемося! Та це ж чудово! За яких два тижні ти будеш коло мене! І яке щастя, що ти не старша за мене, а то я вже боявся.

Марко перервав свої роздуми, і схопивши папір і ручку гарячково заходився писати відповідь.

Олесь ЕСТРАДА

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

ОДУМІВСЬКИЙ БАЗАР

"Ходить циган, ярмаркує,
Лиш копійку має....."

С. Руданський

Одумівський базар

Жіночий відділ ТОП-у. Голова пані Раїса Мачула.

Рекламували базар молоді одумівці, а ще більше "підтоптані" топівці — а готувалися до нього всі. Випадково попав і я до організаторів, хоч, правду кажучи, збирався бути тільки спостерігачем, бо ж так, знаєте самі, вигідніше — не наробишся, а ще може, якась пані змилосердиться і дасть щось перекусити...

Почалися мої ярмаркові пригоди в суботу о 7-ій годині ранку. Перебило мені якийсь гарний сон годинникове радіо — ота сама біда, що всім нам не дає добре виспатися. Не дуже то прислухався я до новин та інших коментарів диктора, але раптом мене ліби електрикою прочило, і я відразу пробудився. Коментатор говорив про одумівський ярмарок, про те, де і коли він відбудеться, що можна купити і чим можна поласувати, що його завтра влаштовує "Юкренієн Демократик Ютс Асоційшен" — закінчив заповідач англійської радіостанції. Це мене підбадьорило і навіяло ярмарковий настрій.

Продаж платівок.

О 9-ій годині ранку я вже був на місці, де шаленим темпом ішла підготовка до ярмарку під керівництвом голови жіночого відділу, пані Раї Мачули. Маючи неабиякий організаційний досвід я відразу вибрав собі функцію спостерігача при дверях до кухні, що нагадувала мені вулик з бджолами. Я дуже чемно привітався з панями, запитав як їм спалося — бачите, дорогий Читачу, який я звичливий став до наших пань? За це мене нагородили чашкою кави, а потім другою... Все це було дуже приємним, лише шлунок мій вимагав іншого, бо поспішаючи прислужитися моїм досвідом Жіночому Товариству, я не поснідав... І так помалу я запхався до кухні, а там такі ж пахучі пірижки!.. "Ой там на току, на базарі... жінки чоловіків продавали..." виво-

дили хороші жіночі голоси. Коли б завтра й моя не подумалася до такого—подумав я трохи зажурено.

Ви як хочете, а я таки йду на наступний одумівський ярмарок, це ж обов'язок наш, до того ж моя кума казала, що знову буде в буфеті.

Підгоптаний

ПРОГУЛЯНКА З ПРИГОДАМИ

Ви, певно, вже знаєте, що недавно в Детройті відновлено філію ОДУМ-у. Тож наші виховники і топівці довго не барилися, а взялися плянувати прогулянки та інші розваги для молоді.

Першою запланували цю прогулянку у ліс "Піч Мавнтейн".

Одної осінньої, сонячної неділі, відразу після служби Божої, майже всі наші члени філії повсідали в авта і вирушили "в похід". Після півторагодинної їзди показався нарешті довгоочікуваний ліс. З веселим галасом одумівці повискакували з авт і незабаром показали батькам, які то вони майстри ходити — після півмилі ходьби веселі вигукки вчухли, замість них чути було: "Ой, зупиніться... перепочиньмо, бо ноги болять!"

Та скоро про ноги забуто і наші новяки порозбігалися по всьому лісі, а виховники — за ними, щоб бува хто не загубився. Коли всі зібралися, почали теренову грав. Після неї перекусили, а тоді знов у ліс, аж до смерку.

Нарешті зібралися, щоб їхати на ватру у сусідньому парку. Але чекайте! Таки когось загубили! Не дитинчу, а пані Л. Король, матір пані Кривої, організаторки цієї поїздки.

Отже, діти та батьки поїхали на ватру, а виховники і топівці — назад у ліси, шукати бабню. Потім виявилось, що ці розшуки були непотрібні, бо бабня сама добилася з лісу до дороги, де її підібрали ті, що їхали на ватру.

Тепер треба було шукати самих шукачів!

Нарешті всі знову зібралися в

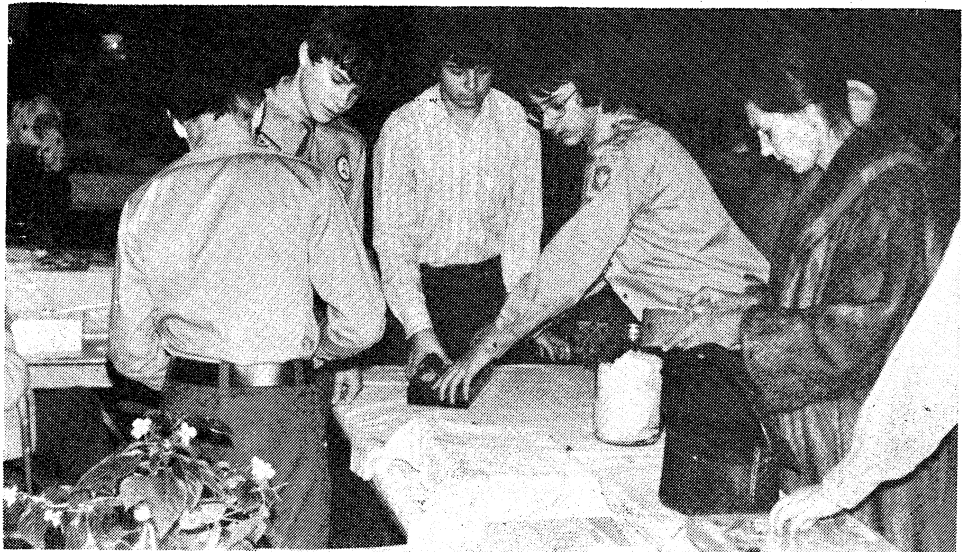
(далі на стор. 22)

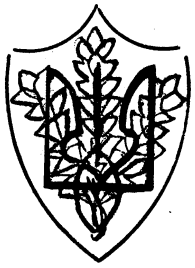
Дівчина з роя "Червоні маки"

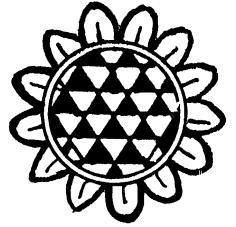
Наймолодші учасники ярмарку

Хлопці з роя "Золоті Орли"

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

Тарас Шевченко

ДИТИНСТВО ТАРАСА

ГАМАЛІЯ

(уривок)

“Наш отаман Гамалія,
Отаман завзятий,
Зібрав хлопців та й поїхав
По морю гуляти;
По морю гуляти,
Слави добувати,
Із турецької неволі
Братів визволяти.
Ой приїхав Гамалія
Аж у ту Скутару.
Сидять брати-запорожці,
Дожидають кари.
Ой як крикнув Гамалія:
”Брати! будем жити,
Будем жити, вино пити,
Яничара бити,
А курені килимами,
Оksamитом крити”.
Вилітали запорожці
На лан жито жати;
Жито жали, в копи клали,
Гуртом заспівали:
”Слава тобі, Гамалію,
На весь світ великий
На весь світ великий,
На всю Україну,
Що не дав ти запорожцям
Згинуть на чужині”.

Малий Тарас був жадібний до знання. Все навколо цікавило його, все він хотів знати: чому буває зима і літо, як ростуть дерева, куди летять птахи, де йочує сонце, звідки розмалює квіти, дерева, небо і все навколо дивовижними кольорами? Люди кажуть, є такі ”залізні стовпи“, що підпирають небо і йому так хотілося самому побачити їх. Він навіть ходив шукати ті стовпи. Та що далі йшов, то далі відсувався пруг, де з’єднувалися небо і земля, за яким Тарас думав знайти ті залізні стовпи.

Малими босими ногами обходив він навколійні стежки і дороги, блукав по левадах і галях, спускався в глибокі яри і виходив на високі могили. Кажуть, десь є інші країни. А чи можна побачити їх з отієї могили, що леде мріє на видноколі?

Чумакуючи з батьком, він побачив, що шляхи дуже довгі і нема їм кінця і що виднокруг все тікає і не дійти, не доїхати до нього. Але чому? В дорозі він слухав казки, бувальщини, розповіді про тяжке життя селян-кріпаків, про скрутну чумацьку долю, про тих, хто не корився кривді. Прислухався до чумацьких пісень і сам з батьком співав їх.

Від діда Івана та бандуристів, що переходили через їхнє село, він довідався про коліївщину, Устима Кармалюка, гайдамаків. Їхні образи обступали його, сповнювали світ навколо, а в серці бриніли пісні жалю і гніву і пролилися між люди.

Заховавшись у якомусь глухому куточку, він намагався намалювати їх на клаптику паперу, десь знайденого або на задній стіні хати.

Цей дар Божий бачити і відчувати він пізніше втілював у своїх картинах і віршах — став великим українським поетом і малярем.

Т. Шевченко. Смерть Богдана Хмельницького.
Тіш. 1836-1837 р.

Гурток "Ластівки" філії ОДУМ-у в Торонто. Виховниці Раїса Сотник і Лариса Дрозд.

ЛАСТІВКИ

Ластівки — це невеличкі співучі пташки з гострими крильцями і довгим роздвоєним хвостиком. Вони бувають різних видів. Одні з них гніздяться в нірках у кручах над водою, інші, яких ми знаємо, ліплять свої гніздечка з глини високо під стріхою. Вони кладуть в них 3-4 яєчка, білі з коричневими цяточками.

Ластівки дуже працюваті. Живляться вони метеликами і мушками. Вони мають такі маленькі лапки, що їм важко ходити, але літають високо і дуже швидко — до 40 миль на годину.

Коли надходить час відлітати у вирій, вони збираються зграями і густо обсідають телефонічні дроти. Летять вони майже найдалше від інших пташок, до 9 тисяч миль. Деякі види ластівок, які розмножуються на півночі Аляски, долітають аж до південної Патагонії.

Є також ластівки, які летять із Скандинавії через Європу й Африку. Їхня подорож сягає понад 8000 миль.

Ми назвали свій рій "Ластівки" тому, що в ньому є доріст, діти віком від 3-6 років. Всі вони маленькі, працюваті, щибетливі та рухливі, як ластівки.

Лариса Дрозд
Рій "Ластівки", Торонто

**

— Надійко, як ти пізнаєш дерево: чи то груша чи яблуня?

— Дивлюся на плоди!

— А як їх нема?

— Чекаю поки будуть.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ЩО

...риби-зеленушки дуже цікаво чистять своє тіло. Наблизившись до морських карасиків, вони розпускають плавники віялом і звисають униз головою. Карасики відразу ж беруться за роботу. Якщо гурт карасиків невеликий, то зеленушки довго простоюють у черзі.

...шлунок синіх китів може вмістити до 1,5 т. різної поживи.

...розмір новонародженого кенгуру не перевищує 25 мм, а вага — 1-5 грам.

...пара бобрів заготовляє на зиму до 20 м³ гіллячкового корму.

...намбати — невеличкі звірки з родини мураходів, впадають в анабіоз кожної ночі. Інколи лісоруби, спляючи дуплясті дерева, мимовільно спляють і їх, бо вони не встигають прокинутись.

...довжина язика великого мурахода сягає 60 см. За день ця тварина може з'їсти до 30 тисяч мурах і термітів.

...японський деревний заєць гніздиться в дуплах дерев, а лазить по них з допомогою довгих кігтів.

Тарас Родак, юнодумівець роя "Варяги" прислав нам відгадки загадок 1, 2, 3 в ч. 208 нашого журналу. Дякуємо тобі, Тарасику, за допомогу. Пиши нам ще. — РЕД.

ВІДГАДКИ "ЛАНЦЮГА ЗАГАДОК" У Ч. 209

1. Дятел. 2. Лід. 3. Дим. 4. Мороз. 5. Земля. 6. Язик. 7. Комбайн. 8. Наперсток. 9. Кіт. 10. Туман. 11. Невід. 12. Драбина. 13. Антена.

парку і поїхали додому хоч і зморені, але повні веселих і цікавих вражень.

Юліян Китасти
Рій "Чорноморці",
Детройт

ДЕТРОЙЦІ НА НОВОРІЧНІЙ ЗАБАВІ В ТОРОНТО

На новорічну одумівську забаву в Торонто з Детройту поїхали 17 одумівців: п'ятеро дівчат і десять хлопців віком 13-22 роки. Дівчатами олікувалися п-во Китасти. Молодь хотіла розважитись і побачити, як інші влаштовують свої забави.

До Торонта приїхали десь о 6 год. вечора і зупинилися в готелі.

Забава почалася о 8 год. Чудово прибрана зала була повна людей. Оркестра "Ехо" дуже гарно грала і перекуска була добра.

Ми, детройці, з приємністю познайомилися з торонтянами і прибулими з Лондону, Чикаго та інших міст і задоволені, що поїхали на цю цікаву й гарну забаву.

Ранком 1 січня 1973 року троєма автами ми вирушили з Торонта назад до Детройту.

Віра Коваленко
Рій "Дніпрові Русалки"
Детройт, США

ШАНА І ДЯКА РОБИТНИКАМ ЩИРИМ

Під таким гаслом товариство Одумівських Приятелів м. Нью-арку - Ірвінгтон, Н. Дж., влаштувало вечір-прійняття в суботу 23-го лютого 1973 року в Українському Народньому домі м. Ірвінгтону. Вечір цей був зшануванням членів ТОП-у, які довгі роки вкладали не мало сил і енергії, а ще більше грошей для розбудови ТОП-у, ОДУМ-у та Одумівської оселі "Київ", Акрон, стейту Нью Йорк, а також членів жіночого ансамблю "Горлиця", які довгий час, завжди безінтересовно, на прохання ТОП-у чи ОДУМ-у виступали на різних імпрезах, забавах тощо, включаючи і поїздки на зустріч до Канади.

Вечір відкрив і ним провадив

голова місцевого ТОП-у п. І. Гладун. Привітавши священників: церкви св. Тройці м. Ірвінгтону, Н. Дж., о. П. Сагайдачного та церкви св. Вознесення м. Мейплвуд, Н. Дж., о. І. Наконечного з їхніми пані-матками і гостей та запросивши всіх до столу, вияснив мету цього вечора. Він сказав: "Ми зійшлися сюди для того, аби вшанувати наших відданих працівників, які не дивлячись ні на час, ні на перепрацьовання, віддавали свої сили на працю в ТОП-і, ОДУМ-і й особливо на одумівській таборовій оселі "Київ".

Після молитви, яку прочитав о. Іван Наконечний, присутні приступили до різноманітної і багатой перекуски. Було проспівано "Многа літа" і випито за здоров'я тих, для кого було влаштовано це прийняття.

Пізніше з привітаннями та побажаннями виступали: о. Іван Наконечний, заст. голови ГУ ОДУМ-у п. Філімончук, голова парафіяльного уряду церкви св. Вознесення п. В. Кирейко, від Ансамблю Бандуристів його керівник п. В. Юркевич від Українського Народнього Дому п. Б. Процюк та інші.

Відзначаючи на цьому вечері всіх тих, які так чи так сприяли розвитку та розбудові ТОП-у, ОДУМ-у чи таборової оселі "Київ", не можна не згадати, як виняток, тих двох осіб, які якнайбільше вклали свого труду і енергії не лише до ТОП-у чи на оселі, а зокрема на цьому вечорі. Це — пані Оля Самчук та пані Маруся Гаврюченко, які своїми чоловіками приготували такі розкішні і смачні страви. За це їм велика подяка від імені всіх присутніх.

Під час прийняття виявилось, що голова ТОП-у п. Ів. Гладун напередодні цього вечора, вперше став дідом, бо його донечка Гая народила сина, а для пані Гладуна — внука (теж нібито назвуть Іваном). Тож з такої нагоди дідові і внукові присутні проспівали "Многая літа".

Вечір пройшов у приємній родинній атмосфері й залишив по собі добрі спогади.

Поскільки цей вечір робили прихильники всіх одумівських

клітин: ТОП-у, ОДУМ-у та Одумівської оселі "Київ", то не забули і за одумівський журнал "Молода Україна". На заклик голови ТОП-у п. І. Гладуна присутні склали на пресовий фонд "Молодої України" — 103 долари. 10 дол. склав А. Філімончук. 7 дол. — В. Юркевич По 6 дол. — Ів. Гладун, Іван Самчук, Г. Каплій, М. Моргун. По 5 дол. — М. Павленко, С. Гаврюшенко, П. Стокальський, І. Каневський, В. Кирейко, О. Богдан, Г. Омельченко, М. Стройник, Н. Слинко, І. Горпенко, В. Пташинський. По 3 дол. — К. Степовий. По 2 дол. — от. П. Сагайдачний і М. Богацький.

РОДИННА ХРОНІКА

ПОСТРИГ

20 січня ц.р. маленькій Тетянці, донечці Володимира і Люди Решетняків, сповнився рік, а з ним прийшов час виконати стародавній звичай "постриження", перший раз у житті дитини. Усміхнена Тетянка прислухалася, як хрищена мама Валентина Близнюк і хрищений тато Іван Чумак щось там робили з її волосячком, а гості уважно спостерігали цю важливу подію.

Щасливий батько подякував кумам за додержання звичаю і привітав усіх прибулих на цю урочистість.

Хрищений батько проголосив тост і многа літа похресниці, далі бажали многи літа батькам, кумам, дідусеві, бабусі й усім присутнім.

З цієї нагоди п-во Решетняки дали на пресфонд журналу "Молода Україна" 10 дол.

Нехай Тетянка росте здорова й розумна на втіху батькам і славу українському народові!

Ф. Подопрігора

ДОРОГИЙ ЧИТАЧУ!

Майбутнє "Молодої України" залежить також і від Тебе!

Приєднуй нових передплатників "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ"!

У хаті кожного одумівця повинен бути журнал

"МОЛОДА УКРАЇНА"

ВПИСУЙМОСЯ НА ЛЕКЦІЇ ГРИ НА БАНДУРІ

Ще в сивій давнині в українському народі був поширений музичний інструмент з 3-4 струн, який називався кобзою. Пізніше кобзарі, удосконалюючи кобзу, добавляли до неї струни, а до струн — приструнки. В першій половині 18-го століття кобза за своєю будовою стала дуже близькою до сучасної бандури, яка має 55-56 струн. В часи боротьби українського народу проти польських та татарсько-турецьких загарбників кобзарі-бандуристи у своїх думках оспівували героїв, які в боротьбі за визволення свого народу не шкодували свого життя та закликали народ до боротьби.

Поляки, татари й турки, а згодом і московський царський уряд жорстоко розправлялися з бандуристами, а бандури розбивали й спалювали. Та український народ любив своїх героїв-бандуристів, високо цінив їхнє мистецтво і свято сберігав свою бандуру. Так бандура стала українським національним інструментом.

**

Кожної суботи від 4-ої до 5-ої год. дня Валентина Родак з помічниками Надією Цибенко та Миколою Поліщуком провадять лекції гри на бандурі в домі філії ОДУМ-у в Торонто. Учні приходять на лекції із своїми бандурами. Одумівці, які бажають вчитися грати на бандурі, повинні записуватися на курси у Ліни Дрозд.

L. Drozd
22 Minstrel Drive, Toronto, Ontario
Tel.: 259-0439

Леся ВАКУЛОВСЬКА

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР БЕРЕЗЕНЬ

1. 3. 1918 Військо Української Центральної Ради зайняло Київ.
2. 3. 1861 Скасовано кріпацтво в Україні.
5. 3. 1950 Загинув Головний Командир УПА ген. хор. Тарас Чупринка (Р. Шухевич).
9. 3. 1814 Народився великий український поет Тарас Шевченко.
10. 3. 1861 Помер Тарас Шевченко.
15. 3. 1939 Проголошено самостійність Карпатської України.
16. 3. 1896 Помер письменник і композитор Петро Ніщинський.
19. 3. 1864 Народився Митрополит Василь Липківський.
19. 3. 1918 Похорон у Києві поляглих героїв під Крутами.
20. 3. 1917 Створено Українську Центральну Раду в Києві.
20. 3. 1632 Народився гетьман Іван Мазепа.
22. 3. 1842 Народився композитор Микола Лисенко.
20. 3. 1909 Помер історик і композитор Микола Аркас.
31. 3. 1653 Перемога І. Богуна над поляками під Вінницею.

РОМАЇТОСТІ

Одна фармацевтична фірма в Англії, що виробляє таблетки для схуднення, одержала такого листа: "Ваші таблетки діють чудово. Моя дружина втратила за перші два тижні шість кілограмів, а кілька днів тому, вона зникла зовсім. Вдячний вам Майкл Сміт".

**

Жидівські провідники в США вже довгий час вивчають проблему збереження жидівської етнічної субстанції. Вони вважають асиміляцію загрозою для існування окремішності жидівського народу й закликають зосередити всі свої сили для збереження культури і зміцнення життєвих інтересів жидівської групи.

● У музеї міста Саут-Шіус (Північна Англія) експонуються монети, знайдені серед руїн давньоримського поселення, розташованого поруч. Спеціалісти вважали, що монетам не менше 800 років. Та одна дев'ятирічна дівчинка звернула увагу керівництва музею, що минулого року такі самі монети випустила одна фірма для реклами своїх напоїв.

● Після складання величезного комп'ютера концерн ІБМ (США) одержав від замовника такого листа: "Сотня наших службовців має напружено працювати понад сто років, щоб зробити таку помилку, яку ваш комп'ютер робить за частки секунди".

● Швайцарські інженери, що будують одну з альпійських автострад, провели змагання із стрибків у висоту... серед місцевих баранів. Результат переможця було затверджено як верхню межу охоронного бар'єру, що його зводитимуть уздовж автостради.

● Міська влада Катанії (Сіцилія) вирішила за життя поставити пам'ятник американському співакові Френкові Сінатрі (артист народився у США в сім'ї італійського емігранта). На пам'ятнику буде написано: "Великому синові Італії, який жодного разу не змінив свого прізвище (навіть коли знімався в кіно!)."

ГУМОР

Ніксон, Помпідю і Брежнев пішли до Бога на інтерв'ю.

— Коли американці матимуть все? — запитав Ніксон.

— Років за п'ять, — відповів Бог.

— То вже не за моєї каденції — зажурився Ніксон.

— Коли французи матимуть все? — запитав і собі Помпідю.

— Років за п'ятнадцять — була відповідь.

— І не за моєї — зітхнув Помпідю.

— А коли росіяни досягнуть повного добробуту? — ззернувся з запитанням Брежнев.

— О, то вже не за моєї каденції — прорік Бог.

**

У Москві натовп не впустив бабусі до автобусу. "Нема у нас культури!" — вигукнула вона з серцем. "Бабусю, — сказав якийсь молодий чоловік, — у нас культури багато, а от автобусів не вистачає".

**

Брежнев дискутує з Косигіном на тему еміграції жидів з СССР і каже:

— Випустимо тих жидів. Вони зробили нам дуже погану рекламу у світі. Нехай ідуть до дідька, не матимемо через них клопоту.

— Що ти кажеш — відповів Косигін, — адже як вони виїдуть, то зараз литовці захочуть, щоб їх теж випустили...

— То й випустимо. Нащо тримати людей силою?

— Але ж тоді зголосяться українці, білоруси, латиші...

— То нехай теж емігрують.

— Бійся Бога, Леоніде! А хто ж тоді зостанеться? Ти і я?...

— О, якщо так, то ні! Я теж виїду! — загорлав Брежнев.

**

Один молодий хлопець хотів оженитися з службовкою міністерства, але її колеги відмовляли його кажучи, що вона має дитину і що то дитина цілого міністерства.

Схвильований хлопець запитав свого батька, що робити. Батько подумав і відповів:

— Женися, хлопче, якщо вона тобі подобається. То не може бути дитина міністерства. Звідти ще ніколи й нічого не вийшло, що має руки й ноги; так само досі нічого не залагоджено за 9 місяців; і ніколи й нічого там не робиться з любови...

З польської — "Культура" ч. 12/303, 1972

СКЛАД ОДУМІВСЬКИХ РЕЧЕЙ

На цьому складі можна набути такі речі:

одумівські сорочки різного розміру, починаючи від № 8, штани, спідниці і краватки, пілотки, спортові сорочки (свет шьорт) з написом, одумівські емблеми, різні відзнаки таборів ОДУМ-у та ін.

Тільки через Управи ОДУМ-у можна замовляти відзнаки і шнури для ройових, заступників виховників, бунчужних, старшого виховника (сеньйор), шнури для свистків, свистки і т. ін.

Можна також купити "Альманах ОДУМ-у" — 5 дол., "Порадник одумівця" — 5 дол., нариси Р. Рахманного — Червоний сміх над Києвом — 1.50 дол. і роман О. Лупія "Грань" — 3 долари.

І. Коляска: "Education in Soviet Ukraine" — \$3.50 і "Two Years in Soviet Ukraine" — \$3.95.

Замовлення слати на адресу:

**EXECUTIVE BOARD OF ODUM
SENIORS ASS'N OF CANADA
404 Bathurst St., Toronto 2-B, Ontario**

**КОЖНИЙ ОДУМІВЕЦЬ ПОВИНЕН ОBOB'ЯЗКОВО
ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ "МОЛОДУ УКРАЇНУ"**

Слушайте радіопередачу ОДУМ-у

"МОЛОДА УКРАЇНА"

з радіовисильні

СНІН НА ХВИЛЯХ АМ-1540

в Торонто, силою 50 000 ват

КОЖНОЇ СУБОТИ

від 11.30 до 12.00 год. дня

Керівництво:

Головна Виховна Рада Юн. ОДУМу в Канаді

N. - J. SPIVAK LTD.

R. R. 1,

LONDON, ONTARIO

(Pre-mix concrete)

ДОБІРНИЙ, ФАХОВО
ПРИГОТОВАНИЙ

О Б І Д

З ПОВНОЮ ОБСЛУГОЮ,
ДЛЯ ВЕСІЛЬ, БЕНКЕТІВ
та інших прийнят

JOE'S CATERING

WEDDINGS, SHOWERS,
BANQUETS
and OTHER RECEPTIONS

"THE BEST TREAT
and SERVICE"

Call 766-7471

J. WASIUK

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:

вітальні, спальні, їдальні,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 COLLEGE STREET

Toronto, Ontario

Tel.: 364-1434

**

Такі мчить по крутому спуску.
— Не можу стримати авто,
гальма відмовили!
— Так затримай хоч лічильник.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ЖЕРТВУВАЛИ:

Ігнатенко Михайло, Гамбург, Німеччина	\$ 6.58
Грушецький М., Франція	5.15
Романенко Григорій, Торонто, Канада	5.00
Решетняк Людмила і Воло- димир, Іслінгтон, Канада.	
З нагоди першої річниці народження їхньої до- нечки Тетянки	10.00
Замість квітів на мгилу сл. п. полк. Миколи Битинського	
Теодор і Марія Хохітва, Флорида, США	10.00
Петро і Валентина Родак, Торонто, Канада	10.00
Микола і Алла Гавриш, Торонто, Канада	5.00
Павло і Ліна Дрозд, Торонто, Канада	5.00
Замість квітів на могилу сл. п. Олександра Тура	
Петро і Валентина Родак, Торонто, Канада	5.00
Збірка на вечорі ТОП-У, Ньюарк-Ірвінгтон, США	103.00
Філія ОДУМ-у, Чикаго, США — з коляди	100.00
Таборовська Е., Торонто, Канада	2.00
Подопрігора Федір, Лондон, Канада	1.00
Шабельник М., Рочестер, США	3.00

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Мачула Рая, Іслінгтон, Канада	1
Китаста Лідія, Лівонія, США	1

Жертводавцям і прихильникам
"М. У." — щира подяка!

Ред. й адмін. "М. У."

ГУМОР

Він лірик чи гуморист?
— Режисер... Перекладає вір-
шами газетні оголошення.

**

У перукарні.

— Як накажете вас постригти?

— Мовчки.

**

— У вас, очевидно, тісно по-
мешкання?

УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ

ALASKA Fuel Ltd.

425 JAN^R STREET

Toronto 9, Ontario

24-годинна скоро і солідна
обслуга!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Телефонуйте вдень і вночі
на телефон: 766-3040

Обслуга гарантована!

Е. Д У М И Н

пропонує

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
чолівічих, студентських
і хлоп'ячих костюмів
НА ВЕСНЯНИЙ СЕЗОН
як також різних фасонів
і кольорів
СОРОЧКИ.

550 QUEEN STREET WEST

Toronto, Ontario

Tel.: 364-4726

АРКА ЗАХІД

2282 BLOOR STREET WEST

Toronto 9, Ontario

Tel.: 762-8751

В нас можна набути книжки,
українські часописи та жур-
нали, пластинки, друкарські
машинки, різьбу та кераміку,
полотна, нитки і вишивки.

Масмо великий вибір дарун-
ків на різні okazji.

Просимо ласкаво нас відвідати!

Ціна 50 центів
в США і Канаді

If not delivered please return to:
MOLODA UKRAINA
Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Concrete Forming London Ltd.

LONDON, ONTARIO

(Foundations and floors.)

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ОПАЛОВА ФІРМА

FUTURE FUEL OIL LTD. & SERVICE STATION

945 BLOOR STREET WEST
Toronto, Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!

*Чищення і направа форнесів
безплатна.*

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас

Наші телефони:

Tel. Office: 536-3551

Tel. Night: 762-9494

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить до **7%**
за заощадження
  - Малі і великі, особисті
і моргеджові позички
  - Життєва асекурація
на ошадження до \$ 2.000
позички до \$10.000
  - Особисті чеки; чеки для
подорожуючих
  - Оплата за газ, електрику,
воду і телефон
  - 22 роки на службі Рідного
Народу.
- ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ!
ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ в
SO-USE (TORONTO)
CREDIT UNION LTD.**
- 406 Bathurst St., Toronto 2B, Ont.
Branch Office:
3338 Lake Shore Blvd.,
Toronto 18, Ont.

УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“САМОПОМІЧ”

2351 West Chicago Ave., Chicago, Illinois 60622, USA. — Tel. HU 9-0520

- Кожна Ваша позика в "Самопоміч" коштує дешевше
- Оплачуємо кошти асекурацій за:
  1. Кожне ошадностеве конто до висоти 20 тисяч дол., з яких кожне забезпечене Федеральною Агенцією.
  2. Кожну позику (крім моргеджів) у висоті до 10 тисяч долярів
  3. Додаткове життєве забезпечення кожного шадника до висоти 2 тисяч дол.
- Даємо Студентські Позики, за які проценти платить держава
- Видаємо грошеві перекази та подорожні чеки
- Приймаємо оплати за газ, електрику, воду й телефон
- Платимо 5% дивіденти за Ваші ошадності квартално
- В новому приміщенні заінстальовані для Вас огнетривалі скриньки.